

DERLEME

ÇERÇEVE EĞİTİM PROGRAMI GELİŞTİRME REHBERİ-2: MEZUNİYET ÖNCESİ ÇERÇEVE EĞİTİM PROGRAMI

Mehmet Ali GÜLPINAR¹, Berrak Ç. YEĞEN¹, Sibel KALAÇA¹

¹Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimini Değerlendirme ve Geliştirme Üst Kurulu

ÖZET

Çerçeve eğitim programlarının (ÇerEP) ilk serisi uzmanlık eğitim dönemi için hazırlanmıştı. Çerçeve eğitim programlarının ikinci serisini oluşturan bu yazıda ise mezuniyet öncesi tıp eğitimi dönemi için ÇerEP önerisi sunulmuştur. Fakülte düzeyinde hazırlanan “Mezuniyet Öncesi ÇerEP”, bir tıp fakültesinin altı yıllık tıp eğitiminin genel çerçevesini, ana bileşenlerini ve temel esaslarını belirleyen programdır. İlgili eğitim kurulları, anabilim dalları ve eğiticiler klinik öncesi ve klinik dönemde yer alan tüm öğrenim programlarının (ders kurulu, blok, modül, staj vb) ve derslerin / öğrenim etkinliklerinin geliştirilmesi, uygulanması ve iyileştirilmesi sürecinde, ÇerEP’de ortaya konan bu genel çerçeveyi ve esasları dikkate alırlar. Öneri, tıp fakültelerinin hazırlayacakları Mezuniyet Öncesi ÇerEP’nin olası formatı düşünülerek hazırlanmış ve şu yedi başlıktan oluşmuştur: (1) Eğitim Yaklaşımı, (2) Eğitim İçeriği, Öğrenim Deneyimleri ve Yöntemleri, (3) Ölçme-Değerlendirme Sistemi, (4) Eğitim Süreci ve Dönemleri, (5) Eğitim Ortamları ve İşleyiş, (6) Eğitim Programının ve Eğitim Sürecinin Değerlendirilmesi ve İyileştirilmesi, (7) Öğrenim Materyalleri ve Kaynaklar.

Anahtar Kelimeler: Yeterliye dayalı eğitim, eğitim programı planlama, öğrenim stratejileri

ABSTRACT

The first issue in the “Medical Education Frame-Programs” (ME-FrP) Serials was prepared for the postgraduate education period. This review presents a ME-FrP for the undergraduate medical education. “Undergraduate ME-FrP” prepared by the medical faculty is a program that defines the general outlines, major components and the basic principles in designing and coordinating the 6-year medical education of a medical faculty. The associated education councils, departments and educators use this general framework and the basic principles in the development, improvement or implementation of all the educational programs in preclinical or clinical phases (subject committees, blocks, problem-based sessions, clerkship programs etc.). The suggestion was composed of 7 titles, based on the possible format of the Undergraduate ME-FrP that will be prepared by the medical faculties: (1) Educational Approach, (2) Learning Content, Experiences and Methods, (3) Assessment Program, (4) Educational Process and Phases, (5) Educational Environment and Process, (6) Evaluation and Improvement of Education Program and Education Process, (7) Learning Materials and Sources.

Key words: Competency-based education, curriculum planning, instructional strategies

İletişim: M. Ali GÜLPINAR

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıbbiye Cd, 34668, Haydarpaşa Kampüsü, Üsküdar, İSTANBUL Tel: 0.216.3453451 (1126), E-posta: mgulpinar@marmara.edu.tr

GİRİŞ

Yeni bir kavram olarak tıp eğitimiyle ilgili tüm kesimlerin değerlendirmelerine sunulan “Çerçeve Eğitim Programı” (ÇerEP); eğitim yaklaşımı ve ilkelerinden yeterlik alanlarına, öğrenme içeriğinden öğrenme ve değerlendirme yöntemlerine, uygulama sürecinden değerlendirme sürecine kadar tüm boyutlarıyla bir eğitim programının ana yapısını, bileşenlerini ve temel ilkelerini belirleyen esaslar bütünü olarak tanımlanabilir. Çerçeve Eğitim Programları mezuniyet öncesi ve sonrası eğitim dönemleri için ulusal düzeyde ve / veya eğitim kurumları düzeyinde hazırlanabilir. Uzmanlık dönemi ÇerEP, uzmanlık derneklerinin veya Tıpta Uzmanlık Kurulu bünyesinde oluşturan müfredat çalışma komisyonlarının ülkedeki tüm eğitim kurumlarında uygulanan ilgili uzmanlık eğitimleri için veya bir eğitim kurumunun (Fakülte veya Eğitim Hastanesi) bünyesindeki tüm uzmanlık eğitimleri için hazırlayabileceği ana programdır. Uzmanlık eğitimi veren birimler (anabilim / bilim dalları, klinikler), ulusal ve / veya kurumsal düzeyde hazırlanan ÇerEP’lerini temel alarak kendi bölümlerinin eğitim programlarını geliştirir ve uygularlar (1). Tıp fakülteleri düzeyinde hazırlanan Mezuniyet Öncesi ÇerEP ise, klinik öncesi ve klinik dönemde yer alan tüm öğrenim programlarının (ders kurulu, blok, modül, staj vb) geliştirilmesi, uygulanması ve iyileştirilmesi sürecinde eğitim kurumlarının ve anabilim dallarının dikkate alması gereken genel çerçeveyi ve temel esasları belirler.

Ülkemizde tıp alanında uygulanan farklı eğitimler dikkate alınarak, Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitimine, Uzmanlık Eğitimine ve Doktora Eğitimine yönelik üç ayrı ÇerEP geliştirme rehberinden oluşan bir serinin hazırlanması planlanmıştır. Bu serinin ilki “Uzmanlık Eğitimi Dönemi ve Çerçeve Eğitim Programı Geliştirme Rehberi” olarak yayımlanmıştır (1). Serinin ikinci rehberini oluşturan bu yazıda ise mezuniyet öncesi tıp eğitimi için çerçeve eğitim programı önerisi sunulmuştur. Öneri geliştirilirken hem çıktıya (yeterliğe) hem de sürece dayalı bir yaklaşım sergilenmiş (2-3); altı yıllık tıp eğitimi, klinik öncesi ve klinik eğitim dönemleriyle kendi içlerinde düzeylendirilmiş; çok sayıda öğrenme ve değerlendirme yöntemi kullanılarak, her düzeye uygun, zengin öğrenim etkinliklerine ve deneyimlerine yönelik çerçeveler oluşturulmuştur (1, 4-7). Eğitimin içeriğinin belirlenmesinde ise göreve (task) dayalı eğitim yaklaşımı benimsenmiştir (8-9). Aşağıda görüldüğü gibi, toplam yedi başlıktan oluşan bu rehber, tıp fakültelerinin geliştirecekleri Mezuniyet Öncesi ÇerEP’nin olası formatı düşünülmüş olarak hazırlanmıştır.

MEZUNİYET ÖNCESİ ÇERÇEVE EĞİTİM PROGRAMI

1. EĞİTİM YAKLAŞIMI

Bu başlık altında tıp fakülteleri, mezuniyet öncesi eğitiminde benimsedikleri eğitim yaklaşımını, eğitim misyonunu ve eğitim sistemini açıklarlar. İçerikten öğrenme deneyimlerine ölçme-değerlendirmeden program değerlendirmeye kadar tüm boyutlarıyla eğitim programının odağında bulunan iki esas belirleyici olan yeterlik alanlarını ve çekirdek görevler listelerini (veya kurumsal ÇEP kapsamında yer alan hastalık durum listesi ile B1 beceri listesini) sıralarlar.

1.1. Eğitim Misyonu

Çerçeve Eğitim Programı kapsamında tıp fakülteleri ilk olarak eğitim misyonlarını belirlerler. Fakülteler tıp eğitimine yönelik misyonlarını toplum yönelimliliğini, disiplinlerarası yaklaşımı, kanıta dayalı tıbbı ve kanıta dayalı tıp eğitimini, sürekli mesleki ve bireysel gelişim ile sürekli kurumsal gelişim anlayışını, profesyonel (bireysel ve mesleki) değerlere ve davranışlara duyarlılığı dikkate alarak tanımlarlar (1).

1.2. Eğitim Sistemi

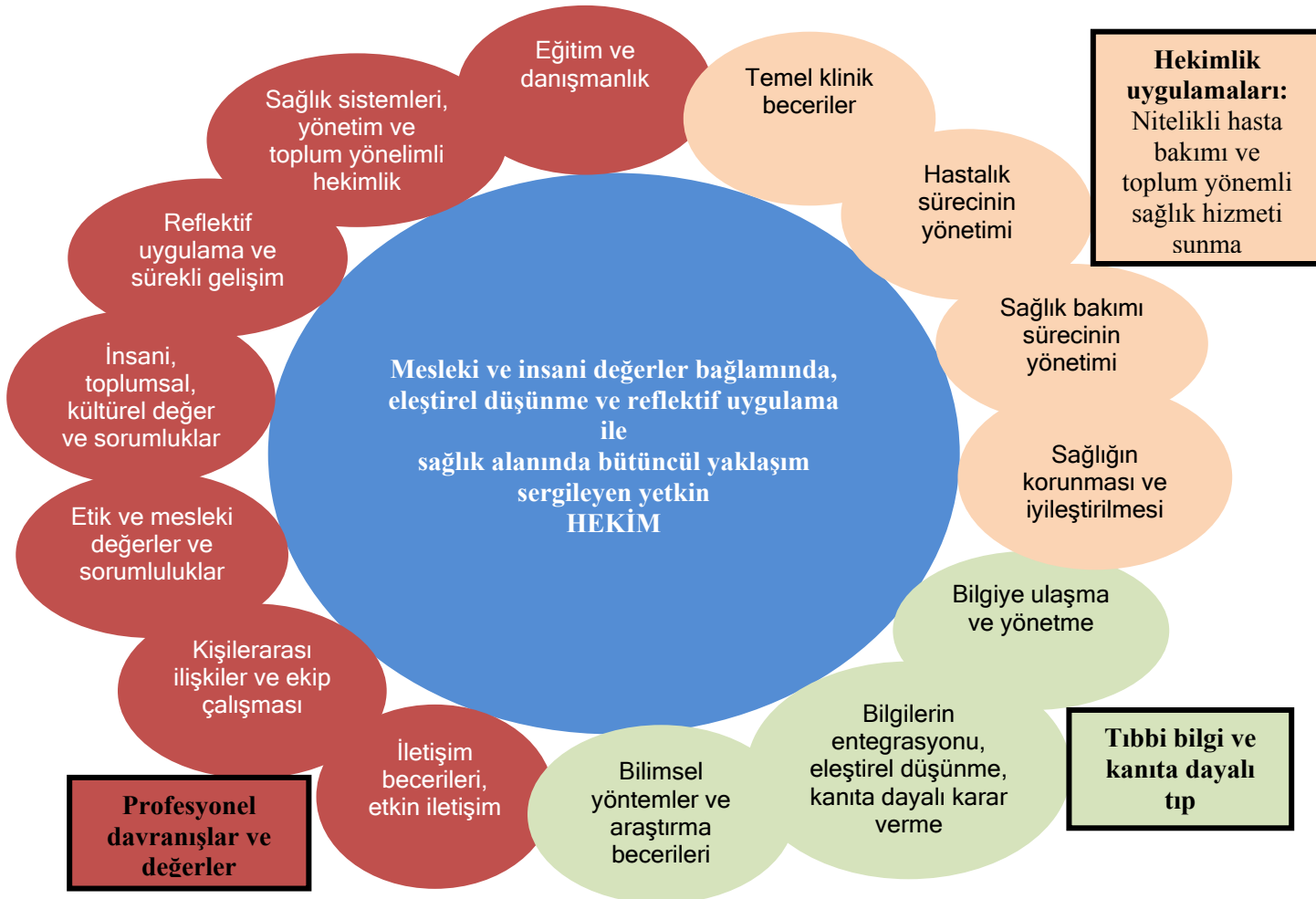
Bugün için tıp eğitiminde daha çok çıktıya yönelik eğitim anlayışı hakim olmakla birlikte, bazı uzmanlar tarafından bu anlayış tek başına sınırlı bulunmakta ve hem çıktıya hem de sürece odaklı bir yaklaşım savunulmaktadır. Çıktı ve süreç odaklı bu eğitim anlayışında, eğitimin odağında tıp fakülteleri tarafından belirlenen yeterlikler (eğitim çıktıları) ve bu yeterlikler doğrultusunda gerçekleşen ‘MESLEKİ ve BİREYSEL GELİŞİM’ süreçleri bulunmaktadır. Yine tıp eğitiminde son yıllarda ortaya çıkan bir diğer yaklaşım ise göreve (task) dayalı eğitim yaklaşımıdır ve bu yaklaşım çerçevesinde fakülteler öncelikle görev (task) listelerini oluşturarak eğitim içeriklerini bu listeleri esas alarak belirlerler (2-4, 8-10).

Çerçeve Eğitim Programı kapsamında öncelikle yeterlik alanlarını, çekirdek görev listelerini ve eğitim sistemlerini (probleme dayalı eğitim, entegre eğitim, karma eğitim vb) belirleyen tıp fakülteleri, sonrasında, belirledikleri eğitim sistemleri doğrultusunda, yine sıraladıkları ana görevler, yeterlikler ve çekirdek görev listeleri (veya Çekirdek Eğitim programı ile oluşturulan hastalık durum listesi ve beceri listesi) üzerinden altı yıllık eğitim süreçlerini yapılandırır. Bu yapılandırmada önemli olan nokta, eğitim dönemlerinin (ilk üç yıl, 4-5. yıllar ve 6. yıl) uygun bir şekilde düzeylendirilmesi; amaç ve öğrenim hedeflerinden öğrenim içerikleri ve deneyimlerine kadar bu dönemlerin birbirlerinden yeterince farklılaştırılmasıdır.

Eğitim dönemlerinin hedefler, içerik ve öğrenim deneyimleri açısından çok fazla birbirinin tekrarı olmamasına özen gösterilir. Örneğin ilk üç yılda hedef daha çok genel tıp alanıyla temel bilgi ve becerileri kazanmak olarak belirlenir ve buna yönelik öğrenim stratejileri ve modelleri (interaktif sunumlar, olgu tartışmaları, probleme dayalı öğrenme, simüle ortamlarda veya laboratuvarlarda beceri eğitimleri vb) kullanılırken; klinik eğitim döneminde daha çok yeterlik kazandırmaya ve geliştirmeye yönelinerek gelişimsel ve süreç yönelimli öğrenim stratejileri ve modelleri (yaşantısal öğrenme, iş başında öğrenme ve değerlendirme, proje temelli öğrenme vb) tercih edilir (1, 4).

1.3. Ana Görevler ve Eğitim Çıktıları / Yeterlik Alanları

Literatürde tıp eğitimi için çeşitli yeterlikler / yetkinler seti sıralanmıştır (3, 11-12). Yukarıda belirtildiği gibi eğitim çıktılarına dayalı yaklaşım çerçevesinde tıp fakültelerinin ÇerEP'lerini geliştirirken ilk yapacağı işlerden birisi yeterlik alanlarının belirlenmesidir. Bu doğrultuda Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi (MÜTF) Eğitim Kurullarınca belirlenen mezuniyet öncesi ve sonrası eğitime yönelik yeterlikler Şekil 1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mezuniyet Öncesi ve Sonrası Yeterlik Alanları.

2. EĞİTİM İÇERİĞİ, ÖĞRENİM DENEYİMLERİ ve YÖNTEMLERİ

Bugün için tıp fakültelerinin istenilen nitelikte hekimler yetiştirebilmeleri için altı yıllık tıp eğitiminin şu 3 ana kapsam çerçevesinde geliştirilmesi gerekmektedir: (1) Hekimlik

uygulamaları ve beceriye yönelik eğitim, (2) Tıp eğitimine temel oluşturan bilimler ve bilgiye yönelik eğitim ve (3) Profesyonel (bireysel ve mesleki) davranışlar, değerler ve profesyonelliğe yönelik eğitim.

Fakülteler, tıp eğitiminin bu üç ana kapsamını, gerek eğitim içeriğinin belirlenmesi ve düzenlenmesi, gerekse öğrenim yöntemlerinin seçilmesi ve yapılandırılması sürecinde göz önünde bulundurarak; bunları birbirleri besleyecek şekilde içi içe ve bütünlüklü olarak ele alarak bir ÇerEP geliştirirler. Bu üç ana kapsamın daha çok bir veya ikisi dikkate alınarak geliştirilen ve yürütülen eğitimler, hedeflenen yeterliklerin kazanılması ve dolayısıyla nitelikli bir hekimin yetişmesi için yeterli olmayacaktır (4, 10, 13).

2.1. Eğitimin İçeriği ve Düzenlenmesi

Tıp eğitimde içerik, aşağıda sıralanan üç ana alan kapsanacak şekilde belirlenir ve entegre bir şekilde düzenlenir. Bu alanlardan birisinin zayıf olması ve/veya içeriklerin birbirinden kopuk ele alınması, eğitim sonunda hedeflenen yeterliklere, istenilen düzeyde ulaşılamamasıyla sonuçlanır.

a) Hekimlik uygulamaları ve beceriye yönelik eğitim: Bu noktada tıp fakülteleri beceri listelerini ve bu beceriler için performans ölçütlerini belirlerler. Daha sonra belirlenen beceriler ve performans ölçütleri doğrultusunda hekimlik uygulamalarına yönelik öğrenim içeriklerini ve bunlara uygun öğrenim yöntemlerini seçerek altı yıllık eğitim sürecinde öğrenciler için beceriye yönelik zengin öğrenim deneyimleri oluştururlar. Öğrenim deneyimlerini belirlerken performans ölçütlerinin eğitim dönemlerine göre düzeylendirilmesi ve farklı eğitim dönemleri için bu düzeylendirmeye uygun öğrenim deneyimleri oluşturulması önemlidir.

b) Genel tıp alanına temel oluşturan bilgiler ve bilgiye yönelik eğitim: Kanıta dayalı tıp uygulamaları ve nitelikli sağlık hizmeti sunumu için hekimlik uygulamalarının bilimsel araştırma ve değerlendirmelerinin sıkı süzgeçinden geçmiş bilgiler üzerinde temellenmesi gerekir. Genel olarak mezuniyet öncesi tıp eğitimin dayandığı üç farklı bilgi temeli şudur: (1) temel bilimler, (2) klinik bilimler ve (3) davranış bilimleri ve sosyal bilimler. Bilgiye yönelik eğitim içerikleri belirlenirken, farklı bilim dallarına ait konu alanlarını ve içerikleri odağa alan içerik yönelimli (content-driven) yaklaşım yerine, göreve dayalı bir yaklaşım benimsenir ve eğitim içeriği belirlenen çekirdek görevlerden hareketle oluşturulur. Çünkü hem tıp eğitiminin bilimsel temellerini oluşturan üç ana alan (temel bilimler, klinik bilimler ve davranışsal-sosyal bilimler) hem de her bir alan altında yer alan çok sayıda disiplin dikkate alındığında, içerik

yönelimli eğitim yaklaşımı, geliştirilen eğitim programını çok fazla bilgi yüküyle işlevsiz hale getirecektir.

c) Profesyonel davranışlar, değerler ve profesyonelliğe yönelik eğitim: Nitelikli bir tıp eğitiminin üçüncü ana boyutu profesyonelliktir (bireysel ve mesleki davranışlar ve değerler). Tıp fakültelerinin, yeterlikler bağlamında belirlemiş oldukları bireysel ve mesleki davranış ve değerler doğrultusunda, profesyonelliğe yönelik eğitim içeriklerini netleştirmeleri ve bu içerikleri tüm eğitim dönemlerinde entegre bir şekilde düzenlemeleri gerekir.

Özetle, ÇerEP'i geliştirirken tıp fakülteleri, yukarıda belirtilen üç ana kapsam çerçevesinde eğitim içeriklerini belirlerler ve bu içerikleri tüm eğitim sürecinde entegre bir şekilde düzenlerler. Bu noktada, fakültelerin belirledikleri yeterlikleri ve içerikleri eğitim dönemlerine göre düzeylendirmesi, farklı eğitim dönemleri için farklı performans ölçütleri belirlemesi ve bunun bir uzantısı olarak bu eğitim dönemleri için, belirlenen düzeye uygun zengin öğrenim deneyimleri oluşturması beklenir.

2.2. Çekirdek Görev Listesi ve Eğitim İçeriği

Daha önce belirtildiği gibi ÇerEP geliştirilirken eğitimin içeriğinin belirlenmesi aşamasında göreve dayalı (task-based) eğitim yaklaşımının benimsenmesi önerilmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda, tıp fakülteleri ÇerEP'i hazırlarken ana görev gruplarını ve "çekirdek görev listesini"ni oluştururlar. Veya bunun yerine, ülkemizdeki mevcut deneyim ve birikim dikkate alınarak, fakülteler "Çekirdek Eğitim Programı" kapsamında sıraladıkları "Hastalık Durum Listesi" ve "Beceri Listesi" kullanabilirler.

Bu noktada, ülkemizde ÇEP'nin, genellikle, sadece hastalık durum listesi ve beceri listesi ile sınırlandırılarak eksik bir şekilde ele alınabildiği görülmektedir. Bu sınırlılıkta hazırlanmış olan Ulusal ÇEP'in veya fakülteler düzeyinde oluşturulan ÇEP'lerin bir eğitim programı olarak tanımlanması zordur. Dolayısıyla, bu yazı ile birlikte, ulusal ve kurumsal düzeyde belirlenen ÇEP'lerin revize edilerek "**Çekirdek Görev Listesi**" şeklinde tanımlanması ve "Çekirdek Eğitim Programı" yerine, "**Çerçeve Eğitim Programı**"nın kullanılması yönünde yeni bir öneri sunulmaktadır.

2.3. Öğrenim Yöntem ve Teknikleri¹

Tıp eğitiminde amaç bilgi, hekimlik uygulamaları ve profesyonel tutum ve davranışlarda yeterlik kazanmaktır. Bu nedenle tıp eğitiminde üç alanın da kapsanması, bu alanların her biri

¹ Bu yazıda "Öğrenim yöntemleri", öğrenme / öğretme yöntemleri ve ölçme-değerlendirme yöntemlerini birlikte ifade eden, her ikisini de kapsayan bir kavram olarak kullanılmaktadır.

için uygun öğrenim (öğrenme ve ölçme değerlendirme) etkinliklerinin geliştirilmesi ve bu etkinliklerin birbirlerini destekleyecek şekilde, iç içe ve bütünlüklü olarak düzenlenmeleri ve yürütülmeleri önemlidir.

Tıp eğitiminde kullanılacak öğrenim etkinlikleri ve yöntemleri:

a) Teorik ders ve seminer: Tıp alanıyla ilgili bilgilere (temel, klinik, sosyal ve davranışsal bilim bilgileri) yönelik eğitimde kullanılır. Burada amaç öğrencilerin bilgileri entegre bir şekilde derinlemesine kavramasını, problem çözme, karar verme, planlama, izleme ve değerlendirme gibi bilişsel ve metabilşsel stratejileri kazanmaları ve geliştirmeleridir.

İlgili yöntem ve teknikler:

Sunum, interaktif sunum, gruplarla yürütülen interaktif öğrenme etkinlikleri (probleme dayalı öğrenme-PDÖ, ekip çalışmasına dayalı öğrenme-EDÖ, olguya dayalı öğrenme-ODÖ), örnek olay çözümlenmeleri vb.

Eğitici Sunumları:

Amfi / sınıf dersi: Büyük ve orta büyüklükteki gruplarda, ağırlıklı olarak eğitici sunumları şeklinde giden ve daha çok konuyla ilgili içeriğin öğrencilere aktarılmasını amaçlayan 1-2 saatlik öğretim etkinlikleridir.

İnteraktif sunum: Konuyla ilgili yaklaşımların, temel kavramların ve ilkelerin aktarıldığı kısa eğitici sunumlarının, küçük ve / veya büyük grup tartışmaları, alıştırmalar, olgu çözümlenmeleri, oyunlaştırmalar vb. gibi interaktif etkinliklerle zenginleştirildiği 2-3 saatlik oturumlardır. Bu oturumlarda hedef, bilme ve kavrama gibi daha alt bilgi düzeyleri yerine uygulama, analiz, değerlendirme gibi daha üst düzeylerde belirlenir ve öğrenme etkinlikleri, bu üst düzey hedeflere ulaşmak için gerçekleştirilir.

Gruplarla Yürütülen İnteraktif Öğrenim Etkinlikleri:

Probleme-dayalı öğrenme (PDÖ): Eğitim yönlendiricisinin rehberliğinde, 6-8 kişilik öğrenci gruplarıyla yürütülen interaktif öğrenim etkinlikleridir. Biyomedikal, klinik ve sosyal-davranışsal bilgilerin olgular üzerinden ele alındığı (bağlamsal öğrenme), bu alanlara ait temel kavram ve ilkelerin olguların çözümlenmesinde kullanıldığı PDÖ oturumlarında hedef, üst düzey bilgi ve becerilerin kazanılması, entegrasyonu ve farklı durumlara / problemlere uygulanmasıdır. Bu modelde genel olarak amaç, bilgide derinleşme, bilişsel ve metabilşsel becerilerde yetkinleşmedir. Bununla aynı zamanda, uzun vadede, kendi öğrenme süreçlerini bağımsız olarak düzenleyebilen ve yürütebilen

öğrenenlerin yetişmesi amaçlanır. Karmaşık ve gerçekçi problemlerle başlayan ve bu problemler doğrultusunda yürütülen oturumlarda, her biri net olarak tanımlanmış ve sıralanmış adımlardan oluşan sistematik problem çözme / öğrenme stratejileri kullanılır (4).

Ekip çalışmasına dayalı (team-based) öğrenme (EDÖ): Büyük gruplarla, 1-2 eğiticinin yönlendirmesi ile yürütülen, 2-3 saatlik interaktif öğrenim oturumlarıdır. Bireysel hazırlık, hazır bulunurluk ve uygulamaya yönelik etkinlikler olmak üzere 3 ana bölümden oluşur. Oturumun amaç ve hedefleri 2-3 gün önce öğrencilerle paylaşılarak, öğrencilerin oturumlara, konuyla ilgili bilgilere çalışarak, hazırlıklı gelmeleri beklenir. Oturumun hazır bulunurluk aşaması olarak tanımlanan ilk bölümünde “***Bireysel Hazır Bulunurluk Testi*** ” ve “***Grup (6-7 kişilik) Hazır Bulunurluk Testi***” ile öğrencilerin, oturumda ele alınacak tema / sorun ile ilgili bilgileri değerlendirilir, bilgisel donanımları ortaya çıkarılır ve varsa eksiklikleri kısa eğitici sunumlarıyla tamamlanarak tüm sınıf, bir sonraki aşamaya (uygulama aşamasına) hazır hale getirilir. Oturumun ikinci bölümünde, önce 6-7 kişilik küçük gruplarla, daha sonra tüm gruplar birlikte uygulamaya (kavram ve ilkelerin çeşitli problem durumlarının çözümlenmesinde kullanılması) ve eleştirel düşünmeye yönelik problem odaklı interaktif öğrenim etkinlikleri gerçekleştirilir. Bu aşamada karmaşık ve gerçekçi problemler kullanılır (14).

b) Multidisiplin laboratuvar uygulamaları, klinik beceriye yönelik laboratuvarlar / merkezler: Multidisiplin laboratuvar uygulamaları, teorik derslerde işlenen bilgilerin pekiştirildiği ve bu bilgilere yönelik uygulamaların / deneylerin yapıldığı öğrenme etkinlikleridir. Klinik beceriye yönelik laboratuvarlar / merkezlerde ise maketler, modeller, simülasyonlar ve simüle hastalarla öğrencilerinin hekimlik becerilerini kazanmasına ve geliştirmesine yönelik öğrenme etkinlikleri gerçekleştirilir.

c) Bağımsız öğrenme / hazırlık: Öğrencilerinin kendi kendilerine yaptıkları bireysel öğrenme etkinlikleridir.

d) Disiplinlerarası öğrenme etkinlikleri: İlgili disiplinlerin eğiticileriyle ve öğrencilerle birlikte yapılan disiplinlerarası öğrenme etkinlikleridir (seminer, panel, olgu tartışması, toplantılar, konseyler vb).

e) Refleksiyon oturumları: Bireysel olarak veya grupta yapılan refleksiyon oturumlarında o hafta içinde bölümde (poliklinik, servis, acil, girişim odaları, ameliyathane vb) yaşanan klinik deneyimler ve öğrencilerin bu deneyimler sırasında sergiledikleri performanslar üzerinde

geriye dönük olarak düşünülür ve değerlendirilir (reflection on). Refleksiyon oturumlarında “*Yedi Adımda Refleksiyon*” olarak tanımlanan öğrenim stratejisi kullanılır (1).

f) Yapılandırılmış olgu tartışması (Yap-OT): İçinde belirsizlikleri ve soru işaretlerini içeren çok boyutlu karmaşık olguların tartışıldığı öğrenim etkinlikleridir. “Ön tartışma ve planlama (Yap OT-ÖnTP)” ve “grup tartışması (Yap OT-GT)” olmak üzere iki oturum halinde yürütülür. Bir saat süren ÖnTP oturumunda öğrenci, bölümde karşılaştığı olguyu sunar, ön değerlendirmesini yapar ve eğiticinin de desteğiyle olgunun çözümü için öğrenmesi / araştırması gereken noktaları belirler. Gerekli araştırmayı ve hazırlığı yaparak hazırlanan öğrenci grup tartışmasının yapıldığı 2. oturumda (GT), olgusunu çözüm önerileriyle birlikte sunarak diğer öğrencilerin ve eğiticilerin değerlendirmelerini alır.

g) Kritik durum tartışması: Bölümde karşılaşılan gerçek olgular, öğrenenlerin kendi deneyimledikleri kritik durumlar veya dışarıdan örnekler üzerinden “etik”, “iletişim / zor durumlarda iletişim”, “profesyonel ve profesyonel olmayan davranışlar”, “tıbbi yetersizlik / eksiklik”, “kanıta dayalı tıp” vb. gibi profesyonelliğe yönelik tartışmaların yapıldığı öğrenim etkinlikleridir. Refleksiyon oturumları şeklinde yürütülebilir ve bu oturumlarda öğrencilerin performansları, hazırlanan değerlendirme formu ile değerlendirilir (1).

Profesyonelliğe yönelik kritik durumların ele alındığı refleksiyon oturumlarında kullanılmak üzere aşağıda yeni bir öneri sunulmuştur. “*Altı Adımda ‘Farklı Bağlamlar, Farklı Anlamlar, Farklı Yollar’ Yaklaşımı*” olarak isimlendirilen bu yaklaşımda, öğrencinin klinik ortamlarda yaşadığı veya karşılaştığı profesyonel değerlere yönelik ikilemler, sistematik olarak, aşağıda sıralanan yedi adım doğrultusunda değerlendirilir:

Profesyonel Davranış ve Değerlere Yönelik Refleksiyon Oturumları İçin Bir Model

Önerisi: Altı Adımda “Farklı Bağlamlar, Farklı Anlamlar, Farklı Yollar” Yaklaşımı:

1. Adım - Olgunun sunumu: Bu adımda öğrenci karşı karşıya olduğu durumu kısaca anlatır, durumla ilgili elindeki tüm verileri (klinik, bireysel, toplumsal, kültürel) aktarır.
2. Adım - Bireysel refleksiyon: İkinci adımda karşılaştığı durumla ilgili neler düşündüğünü, neler hissettiğini ve neler yaptığını anlatır. Daha sonra yaşadığı sorunu / sorunları, ikilemleri, belirsizlikleri sıralar ve bunlarla ilgili olabilecek temel profesyonel ilkeleri / değerleri belirler (Örnek: “zararı en aza indirme” ve “hasta otonomisine saygı”).
3. Adım - Grup refleksiyonu: “Farklı bağlamlar, farklı değerler, farklı anlamlar”

Bu adımda grup hep birlikte, hasta ve hasta yakınının, hekimin, sağlık kurumunun, toplumun vb. perspektifinden ikilemleri anlamaya çalışır. Olguda geçerli olabilecek, diğer profesyonel ilke ve değerleri belirler ve bu değerleri kendi aralarında önceliklendirmeye çalışır (çok yönlü, çok perspektifli anlama çabası).

4. Adım - Grup tartışması (çözümleme): Dördüncü adımda grup ilk olarak olguda geçerli olan ikileme / belirsizliğe yönelik hipotezini oluşturur veya cevabını aradığı ana soruyu problem cümlesi haline getirir. Sonrasında oluşturulan hipotezi / soruyu, dördüncü adımda belirlenen profesyonel ilke ve değerler açısından analiz eder ve değerlendirir.

5. Adım - Grup tartışması (farklı yollar, farklı çözümler): Grup bu adımda, ikilemin / belirsizliğin çözümüne yönelik farklı arayışlar içine girer, ikilemi azaltacak alternatifler oluşturmaya çalışır. Ortaya çıkan alternatifleri çeşitli açılardan değerlendirir.

6. Adım - Gelişim sürecinin planlanması: Öğrenciler son adımda grup tartışması sonrasında devam eden belirsizlikleri ve ikilemleri sıralarlar. Bu ikilemler / belirsizlikler için varsa eksik verileri araştırır, yeni bilgilere ulaşırlar. Bu yönde ileri gelişime yönelik kendi planlarını yaparlar.

h) Yapılandırılmış odaklı hasta viziti / hastabaşı eğitimi: Serviste yatan hastalarla, onay alınarak, hasta başında yapılan ve 3-4 öğrenci ile 1 eğiticinin katıldığı odaklı yapılandırılmış hastabaşı öğrenme etkinlikleridir. Hasta viziti ve vizit sonrası değerlendirme olmak üzere 2 bölümden oluşur. Hastanın kliniğiyle ilgili detaylı tartışmanın vizit sonrasında ayrı bir yerde yapılması önemlidir (1).

i) İşbaşında yapılandırılmış öğrenim / iş başında gözlem ve değerlendirme: Eğiticinin öğrenciyi gerçek klinik deneyimler (poliklinik, servis, acil veya girişim odası vb.) sırasında gözlemlediği (yapılandırılmış gözlem) ve sonrasında, doldurduğu değerlendirme formuyla, öğrenciye geribildirimde bulunduğu öğrenim etkinliğidir. “Beş Adımda İş Başında Gözlem ve Değerlendirme Yaklaşımı”nın kullanıldığı bu oturumlarda her bir öğrencinin, “çekirdek olgular listesi”nden seçilmiş (dengeli bir şekilde dağılacak şekilde) farklı olgular üzerinden çeşitli klinik ortamlardaki performansları gözlenir ve değerlendirilir (1, 7).

Tıp fakülteleri, belirledikleri yeterlik alanları üzerinden, iş başında gözlem ve değerlendirme (Mini-CEX, DOPS, P-MEX vb) sırasında kullanılmak üzere çeşitli değerlendirme formları hazırlarlar. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesinde kullanılmak üzere hazırlanmış değerlendirme formlarından örnekler Ek -3-7’de sunulmuştur.

j) Projeye dayalı öğrenme: Bireysel ve grup projeleri (öğrenme ve araştırmaya yönelik projeler, topluma yönelik projeler vb) üzerinden giden öğrenim etkinlikleridir.

k) Öğrenci karnesi veya gelişim dosyasına dayalı öğrenme ve öğrenci – eğitim danışmanı buluşması: Öğrencinin mesleki ve bireysel gelişimini, öğrenci ile birlikte planlamak, izlemek ve değerlendirmek amacıyla kullanılan öğrenme ve değerlendirme yöntemleridir.

Öğrenim Etkinliklerinin ve Yöntemlerinin Belirlenmesi:

Tıp eğitiminde klinik öncesi ve klinik eğitim dönemlerinde kullanılacak çeşitli öğrenim yöntem ve etkinlikleri yukarıda kısaca açıklanmıştır. Çerçeve Eğitim Programını geliştiren tıp fakültelerinin bu kapsamda çeşitli öğrenim etkinliklerini ve yöntemlerini kullanarak “yeterlikler ve öğrenim deneyimleri eşleştirme tablosu” hazırlamaları gerekir (MÜTF eğitim kurullarınca hazırlanan yeterlikler ve öğrenim deneyimleri eşleştirme tablosu için bkz. Tablo 1).

Eşleştirme tabloları sonraki eğitim çalışmaları ve uygulamaları eğitim kurullarına, anabilim dallarına ve eğiticilere öğrenim yöntemlerinin seçilmesi ve öğrenim etkinliklerinin geliştirilmesi sırasında genel bir çerçeve sunar. Fakülteler tarafından oluşturulan bu tabloların öğrenim programlarının (ders kurulu, blok, modül, staj programı vb) geliştirilmesi sırasında eğitim kurulları tarafından ve derslerin / öğrenim etkinliklerinin hazırlanması sırasında anabilim dalları ve öğretim üyeleri tarafından dikkate alınması gerekmektedir.

Tablo 1. Eğitim Çıktıları ve Öğrenim Deneyimleri Eşleştirme Tablosu (Matrisi)

EĞİTİM ÇIKTILARI / YETERLİKLER	ÖĞRENİM DENEYİMLERİ ve YÖNTEMLERİ															
	Amfi dersi, sınıf dersi	PDÖ, EDÖ	Bağımsız Öğrenme	Klinik Beceri Laboratuvarları / Simüle Hasta Merkezi, Bilgisayar-Dayalı Öğrenme	Multidisiplin laboratuvarları	Klinik Tutoryaller	Yaplandırılmış Vaka Tartışması	Refleksiyon Oturumları	Kritik Durum Tartışmaları	Yaplandırılmış Odaklı Hasta Viziti	İşbaşında Yaplandırılmış Öğrenim	Rol Model	Disiplinerarası Öğrenim Etkinlikleri, Toplantılar	Proje- Dayalı Öğrenim Etkinlikleri	ModSK / ModİK	SGD / İGD Uygulamsı ve Eğitim Danışmanlığı
A. Hekimlik Uygulamaları: Nitelikli hasta bakımı ve toplum yönelimli sağlık hizmeti sunma																
1. Temel klinik beceriler	2	2	2	3		3	3	2		3	3	3			3	
2. Hasta ve hastalık sürecinin organizasyonu ve yönetimi	2	2	2	2	1	3	3	3		3	3	3	1		3	
3. Sağlık bakımı sürecinin organizasyonu ve yönetimi	2	2	2				2	2	2		2	3	2	2		
4. Sağlıkın korunması ve iyileştirilmesi	2	3	2				2	2	2				3	3		
B. Tıbbi Bilgi ve Kanıta Dayalı Tıp																
5. Bilgiye ulaşma ve yönetme		2	3	3						2	2			3	3	3
6. Bilgilerin entegrasyonu, eleştirel düşünme ve kanıta dayalı karar verme	2	3	2	3	2	3	3	3	3	3	3		2	3		3
7. Bilimsel yöntemler, araştırma becerileri	2	3	3	3		2	2						2	3		
C. Profesyonel Davranış ve Değerler																
8. İletişim becerileri ve hasta/ hasta yakını ile etkin iletişim	1	2	2	2			2	3	3	3	3	3	2			3
9. Kişilerarası ilişkiler ve ekip çalışması	1	1	2				2	3	3	2	3	3	2			3
10. Etik ve mesleki değerler, sorumluluklar	1	2	2	1		2	3	3	3	2	3	3	2			3
11. İnsani, toplumsal ve kültürel değerler ve sorumluluklar	1	2	2				2	3	3			3	2	3		3
12. Reflektif uygulama ve sürekli gelişim		2	2	2			3	3	3	3	3	3		2	2	3
13. Sağlık sistemleri, yönetim ve toplum yönelimli hekimlik	2	2	2				2	3	3			3	3	3		3
14. Eğitim ve danışmanlık	1	2	2	2			2	2	2			3	2	3	2	3

Uygunluk derecesi: 1: orta, 2: iyi 3: çok iyi

3. ÖLÇME - DEĞERLENDİRME SİSTEMİ

Tıp fakültelerinin ÇerEP kapsamında ele almaları gereken bir diğer başlık ölçme-değerlendirme (ÖD) sistemidir. Ölçme-değerlendirme sisteminde iki nokta çok önemlidir. Birincisi, eğitim çıktıları (yeterlikler), öğrenim yöntemleri ve ÖD yöntemleri arasında bir uygunluk arayışı ve çabası içinde olmaktır. Seçilen ÖD yöntemlerinin hem yeterliklere hem de bu yeterlikleri kazanmak için kullanılan öğrenim etkinliklerine uygun olması, bu üç bileşenin birbirlerini beslemesi gerekir. İkinci nokta benimsenecek ÖD yaklaşımıyla ilgilidir. Atomist yaklaşımla tek tek ÖD yöntemine odaklanmak yerine; bütüncül yaklaşımla ÖD, bir sistem olarak ele alınır ve geliştirilir. Sistem yaklaşımında, her biri farklı alanların değerlendirilmesinde daha uygun olan ÖD yöntemlerini, güçlü ve sınırlı yönlerini dikkate alarak, birbirlerini tamamlayacak şekilde bir bütünlük içinde kullanmak ve bu şekilde öğrenene ait tüm resmi kapsayıcı ve yeterli bir şekilde değerlendirmek esastır (15-17).

3.1. Ölçme-Değerlendirmenin Amaç ve Hedefleri

Tıp fakültelerinin ÖD sistemlerini oluştururken ilk yaptıkları işlerden birisi ÖD'nin amaç ve hedeflerini belirlemektir. Bu aşamada tıp fakültelerinin ÖD sistemlerini, özellikle aşağıda sıralanan iki ana amacı da kapsayacak şekilde oluşturmaları önemlidir (15-16).

- **Karar vermeye yönelik değerlendirme:** Tıp öğrencisinin öğrenim programlarını (ders kurulları, blok, modül, staj programları vb) geçmesine, bir üst eğitim dönemine devam etmesine ve mezuniyetine karar verilmesine yönelik olarak yapılan değerlendirmelerdir.
- **Gelişim sürecine yönelik değerlendirme:** Bu değerlendirme, tıp öğrencisinin mesleki ve bireysel gelişimini belirlenen yeterlikler doğrultusunda izlemek, değerlendirmek ve planlamak amacıyla yapılır. Klinik eğitim döneminde daha çok, iş başında ÖD yöntemleri kullanılarak yapılan bu değerlendirmede amaç, öğrencilerin bir üst düzeye geçişlerine karar vermektense çok, eğitim sürecinde gelişimlerini izlemek ve planlamaktır.

Yeterli bir değerlendirme yapabilmek için sadece veya ağırlıklı olarak karar vermeye yönelik değerlendirme yeterli değildir. Tıp Fakülteleri bünyesinde oluşturulan eğitim kurullarının öğrenim programlarını geliştirir ve yürütürken yukarıda sıralanan iki amacı mutlaka gözetmeleri ve geliştirdikleri ÖD sisteminde bu iki tür değerlendirmeyi dengelemeleri gerekmektedir.

3.2. Ölçme-Değerlendirme Alanları ve Yöntemleri

Ölçme-değerlendirme sistemi çerçevesinde ilk adımda, ÖD'nin amaçlarını sıralayan tıp fakülteleri, sonraki adımlarda ÖD alanlarını belirler ve kullanılacak ÖD yöntem ve araçlarını seçerler (15-16).

Tıp eğitiminde değerlendirme alanları ve kullanılabilir ölçme-değerlendirme yöntemleri: Eğitim içeriğiyle paralellik gösterecek şekilde, tıp eğitiminde, ÖD'nin 3 temel alanı aşağıda sıralanmış ve her bir alanı değerlendirmek için kullanılabilir ÖD yöntem ve araçları belirtilmiştir.

- a. **Hekimlik uygulamalarına yönelik değerlendirme:** Simüle veya gerçek ortamlarda gerçekleştirilen bu değerlendirmede, farklı değerlendirme yöntemleri ve araçları kullanılarak pratisyen hekimliğe yönelik temel klinik beceriler ile teknik / girişimsel beceriler değerlendirilir.

ÖD yöntem ve araçları:

Klinik beceri laboratuvarları ve simüle ortamlarda gözlem ve değerlendirme: Standart hasta-SH, Objektif yapılandırılmış klinik / pratik sınav (OSCE, OSPE) vb.

İş başında değerlendirme: Mini klinik sınav (Mini-CEX), profesyonellik mini değerlendirme sınavı (P-MEX), uygulamaya yönelik / girişimsel becerilerin doğrudan gözlenmesi ve değerlendirilmesi (DOPS), olguya dayalı tartışma (CbD) vb

Modifiye stajyer / intörn karnesi ve stajyer / intörn gelişim dosyası (portfolyo)

- b. **Bilgiye yönelik değerlendirme:** Bilgiye yönelik değerlendirmenin, konuyla ilgili temel kavramları, ilkeleri ve yaklaşımları kavramak kadar olgu çözümleme, problem çözme, klinik karar verme ve klinik değerlendirme gibi üst düzey bilgiler üzerinden de yapılması gerekir. Bu nedenle bilgi değerlendirmeye yönelik sınavlarda aşağıda sıralan her üç düzeyle ilgili sorular yer almalıdır:

- bilmeye ve kavramaya (olguları, kavramları ve ilkeleri anlama, kavrama) yönelik birinci düzey sorular,
- uygulamaya ve analize (bilgiyi bir klinik durumun / problemin çözümünde kullanma, klinik nedenselleştirme) yönelik ikinci düzey sorular ve
- senteze ve değerlendirmeye (klinik karar verme, klinik değerlendirme)'ye yönelik üçüncü düzey sorular.

ÖD yöntem ve araçları: Çoktan seçmeli sorular ve olguya dayalı çoktan seçmeli sorulardan oluşan sınavlar, olgulara dayalı modifiye yazılı sınavlar, yapılandırılmış sözlü sınavlar, olguya dayalı tartışma (CbD), projeye dayalı değerlendirme

- c. **Profesyonelliğe (bireysel ve mesleki tutum ve davranışlar) yönelik değerlendirme:** Daha çok iş başında ÖD yöntemleri kullanılarak yapılan değerlendirmelerdir. Hazırlanan değerlendirme formlarıyla öğrencilerin iş ortamındaki tutum ve davranışları gözlenir ve değerlendirilir.

ÖD yöntem ve araçları:

Olguya dayalı yapılandırılmış sözlü sınavı, SH, OSCE

İş başında değerlendirme: Profesyonellik mini değerlendirme sınavı (P-MEX), miniakran değerlendirmesi, 360⁰ değerlendirme (Mini-PAT / MSF), program sonu genel değerlendirme (Global evaluation, rating) vb. Ayrıca MiniCEX, DOPS, CbD gibi değerlendirme araçlarında değerlendirme boyutlarından birisi profesyonellik alanıdır.

Projeye dayalı değerlendirme, stajyer / intörn gelişim dosyası (portfolyo)

Yukarıda sıralanan yöntemlerden projeye dayalı değerlendirme, modifiye stajyer / intörn karnesi uygulaması, gelişim dosyası uygulaması vb gibi yöntemler, öğrencilerin birden fazla değerlendirme alanına yönelik gelişimlerinin uzun süreli ve daha bütüncül izlemi ve değerlendirmesi için kullanılır.

Ölçme-değerlendirme yöntemlerinin belirlenmesi ve sınav matrislerinin oluşturulması:

Tıp fakülteleri ÇerEP kapsamında, yukarıda sıralanan ÖD yöntemlerini kullanarak yeterlikler ve ÖD deneyimleri eşleştirme tablosunu (ÖD matrisi) hazırlarlar. Eğitim kurulları öğrenim programlarına (ders kurulu, blok, modül, staj programı vb) yönelik ÖD etkinliklerini, anabilim dalları ve öğretim üyeleri ise kendi dersleriyle ilgili değerlendirme etkinliklerini geliştirirken fakülte tarafından oluşturulan eşleştirme tablosunu esas alırlar. Örnek olarak aşağıda, MÜTF eğitim kurullarınca hazırlanmış eşleştirme tablosu verilmiştir (Tablo 2).

3.3. Sınavlar ve Değerlendirme Formları

Tıp fakülteleri ÖD sistemi kapsamında son olarak, klinik öncesi ve klinik eğitim dönemlerinde gerçekleştirilecek ÖD deneyimlerini ve yapılacak sınavları belirler, geçme-kalma sistemini (notlandırmaları) tanımlarlar. Yine bu aşamada fakültelerin eğitim kurullarınca, fakülte genelinde kullanılmak üzere, soru toplama ve analiz formlarından iş başında gözlem değerlendirme sırasında kullanılacak değerlendirme formlarına (Mini-CEX,

P-MEX Cbd, DOPS, Mini-PAT, 360⁰ Değerlendirme) kadar çok sayıda standart formlar geliştirilir (bu formlardan bazı örnekler için bkz Ek 1-8).

Tablo 2. Eğitim Çıktıları ve Değerlendirme Deneyimleri Eşleştirme Tablosu (Matrisi)

EĞİTİM ÇIKTILARI / YETERLİKLER	DEĞERLENDİRME ALANLARI					
	BİLGİ ¹			HEKİMLİK UYGULAMALARI		PROFESYONEL TUTUM ve DAVRANIŞLAR
	1. düzey	2. düzey	3. düzey	Temel klinik beceriler	Teknik / girişimsel beceriler	
A. Hekimlik Uygulamaları: Nitelikli hasta bakımı ve toplum yönelimli sağlık hizmeti sunma						
1. Temel klinik beceriler	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu	ÇSS-olgu YSS-olgu	OSCE, SH MiniCEX		YSS-olgu
2. Hasta ve hastalık sürecinin organizasyonu ve yönetimi	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	MiniCEX GD	OSPE, SH, GD, DOPS, ModSK/ModİK	YSS-olgu, P-MEX, MiniPAT
3. Sağlık bakımı sürecinin organizasyonu ve yönetimi	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu	ÇSS-olgu YSS-olgu	MiniCEX GD	DOPS, GD	YSS-olgu, P-MEX, MiniPAT
4. Sağlığın korunması ve iyileştirilmesi	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CBD	ÇSS-olgu YSS-olgu CBD			YSS-olgu ModYS
B. Tıbbi Bilgi ve Kanıta Dayalı Tıp						
5. Bilgiye ulaşma ve yönetme		ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD		ModSK/Modİ K	GD, MiniPAT SGD
6. Bilgilerin entegrasyonu, eleştirel düşünme ve kanıta dayalı karar verme	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	MiniCEX, GD	DOPS, GD	YSS-olgu, GD P-MEX, MiniPAT SGD / İGD
7. Bilimsel yöntemler, araştırma becerileri	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD, PDD			GD

C. Profesyonel Davranış ve Değerler						
8. İletişim becerileri ve hasta/ hasta yakını ile etkin iletişim	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu	ÇSS-olgu YSS-olgu	OSCE, SH MiniCEX GD	DOPS, GD	YSS-olgu, P-MEX, MiniPAT, GD, SGD / İGD
9. Kişilerarası ilişkiler ve ekip çalışması		ÇSS-olgu YSS-olgu	ÇSS-olgu YSS-olgu	GD	DOPS, GD	YSS-olgu P-MEX, MiniPAT, GD, SGD / İGD
10. Etik ve mesleki değerler, sorumluluklar	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	OSCE, SH, MiniCEX GD	DOPS, GD	YSS-olgu, GD P-MEX, MiniPAT, SGD / İGD
11. İnsani, toplumsal ve kültürel değerler ve sorumluluklar	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	MiniCEX	DOPS	YSS-olgu P-MEX, MiniPAT, GD, SGD / İGD
12. Reflektif uygulama ve sürekli gelişim		ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	GD	GD	P-MEX, MiniPAT, GD, SGD
13. Sağlık sistemleri, yönetim ve toplum yönelimli hekimlik	ÇSS	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	ÇSS-olgu YSS-olgu CbD	GD	GD	YSS-olgu, GD P-MEX, MiniPAT, SGD / İGD
14. Eğitim ve danışmanlık	ÇSS	CbD	SH, PDD CbD			MiniPAT, GD, SGD / İGD

AÇIKLAMALAR**1. Bilgi düzeyleri:**

1. düzey - bilme ve kavrama (Olguları, kavramları ve ilkeleri anlama, kavrama);
2. düzey - uygulama ve analiz (Bilgiyi bir klinik durumun çözümünde kullanma, klinik nedenselleştirme, problem çözme) ve
3. düzey – sentez ve değerlendirme (Klinik karar verme, klinik değerlendirme, problem çözme)

Kullanılabilecek ÖD araçları:

ÇSS: Çoktan seçmeli sorular: 1. en iyi yanıt-ÇSS, 2. eşleştirme-ÇSS
ÇSS-olgu: Olguya dayalı çoktan seçmeli sorular: 1. en iyi yanıt-ÇSS, 2. eşleştirme-ÇSS
YSS-olgu: Olguya dayalı yapılandırılmış sözlü sınav
ModYS: Modifiye yazılı sınav
SH: Standart Hasta
OSCE / OSPE: Objektif yapılandırılmış klinik / pratik sınav
Mini-CEX: Mini klinik sınav
DOPS: Uygulamaya yönelik/ girişimsel becerilerin doğrudan gözlenmesi ve değerlendirilmesi

GD: Genel değerlendirme (Global evaluation)
CbD: Olguya dayalı tartışma
P-MEX: Profesyonellik Mini Değerlendirme Sınavı
MSF: 360⁰ değerlendirme
MiniPAT: Akran değerlendirmesi
ModSK / ModİK: Modifiye stajyer / intörn karnesi
SGD / İGD: Stajyer / intörn gelişim dosyası (portfolyo)
PDD: Projeye dayalı değerlendirme

4. EĞİTİM SÜRECİ ve DÖNEMLERİ

Ülkemizde genel tıp eğitimi altı yıldır. Bu sürenin ilk üç yılı klinik öncesi eğitim dönemi, son 3 yılı klinik eğitim dönemi olarak tanımlanır. Tıp fakültelerinin ÇerEP programlarında klinik öncesi ve klinik dönem eğitim programlarının, eğitim kurulları tarafından belirlenmiş yeterlikler üzerinden geliştirilmesi; tüm eğitim sürecinde genel tıp alanına yönelik bilgi ve becerilere yönelik eğitimler ile profesyonelliğe ilişkin eğitimlerin entegre bir şekilde yapılandırılması ve uygulanması esastır. Yine, ÇerEP geliştirilirken fakülteler, kendi içinde üç ayrı döneme ayrılan (ilk 3 yıl, 4-5. yıl ve 6. yıl) altı yıllık eğitim süreci düzeylendirerek yapılandırmaya; her dönem programını, içeriği ve öğrenim (öğrenme ve değerlendirme) yöntemleriyle birbirlerinden farklılaştırmaya ve her dönemde, öğrenciye eğitim düzeyine uygun yönlendirmenin sağlanmasına özen gösterirler.

4.1. Eğitim Dönemleri ve Düzeyleri

Bu başlık altında tıp fakülteleri, öncelikle tıp eğitimi sürecini dönemlere ayırarak her bir dönemi genel olarak düzeylendirirler. Daha sonra, Tablo 3’de MÜTF eğitim kurullarınca yapılan örnekte görüldüğü gibi, fakülteler, eğitim dönemlerini belirledikleri yeterlikler ve tanımladıkları performans ölçütleri üzerinden daha ayrıntılı bir şekilde düzeylendirirler.

4.2. Öğrenim Programları

Tıp fakülteleri ÇerEP’nin bu bölümünde, klinik öncesi ve klinik eğitim programları ile bu eğitim dönemlerinde yer alan öğrenim programları (ders kurulları, blok, modül, staj vb) ile ilgili açıklamalar yaparlar. Bu başlık altında öncelikle klinik öncesi ve klinik eğitim programlarıyla altı yıllık eğitim programına yönelik genel bilgiler yazılır, programının genel yapısı açıklanır. Daha sonra farklı eğitim dönemlerinde (1.-3. yıl, 4-5. yıl, 6. yıl) yer alan öğrenim programlarının genel olarak yapıları, hedefleri, içerikleri, sıralanışları, birbirleriyle entegrasyonları vb. konularda kısa bilgiler verilir.

Tablo 3. Mezuniyet Öncesi Eğitim Dönemleri ve Yeterliklerin Eğitim Dönemlerine Göre Düzeylendirilmesi

YETERLİKLER	Eğitim Dönemleri		
	FAZ 1 (1-3. yıl)	FAZ 2 (4-5. yıl)	FAZ 3 (6. yıl)
A. Hekimlik Uygulamaları: Nitelikli hasta bakımı ve toplum yönelimli sağlık hizmeti sunma			
1. Temel klinik beceriler			
a. Öykü alma ve fizik muayene	2(S)	3	4,5
b. Verileri yorumlama, değerlendirme, olası tanıları belirleme ve eylem planı oluşturma	1	2	3, 5
2. Hasta ve hastalık sürecinin organizasyonu ve yönetimi			
a. Genel tanısal işlemler	1	2	3, 5
b. Teknik / girişimsel tanısal işlemler	1	2	3, 5
c. Tanı koyma / tanıya ulaşma	1	2	3, 5
d. Her türlü tedavi, sevk, konsültasyon, kontrol ve izlem süreçleri	1	2	3, 5
e. Hasta ve hasta yakınlarını bilgilendirme ve karar süreçlerine katma	2(S)	2	3, 5
3. Sağlık bakımı sürecinin organizasyonu ve yönetimi			
a. Klinik, poliklinik ve girişim süreçlerini etkili bir şekilde organize etme ve yürütme	1	2	3
b. Meslektaşları ve diğer sağlık çalışanları ile birlikte çalışma ve karar verme	1	2	3, 5
c. Güvenli sağlık ortamları oluşturma ve sürdürme; tıbbi yetersizlikleri en aza indirme	1	2	3
4. Sağlığın (toplumsal ve küresel sağlık) korunması ve iyileştirilmesi	1	2	3
B. Tıbbi Bilgi ve Kanıta Dayalı Tıp			
5. Bilgiye ulaşım ve yönetme	2	3	4
6. Bilgilerin entegrasyonu, eleştirel düşünme ve kanıta dayalı karar verme	2	3	3, 5
7. Bilimsel yöntemler, araştırma becerileri			
a. Genel tıp alanı ile ilgili literatürü takip etme, kanıtları anlama, eleştirel olarak değerlendirme ve kendi pratiğine yansıtma	2	3	3, 5
b. Genel tıp alanı ile ilgili hastalıkların yükünü (sıklık vs) kavrama ve değerlendirme	2	3	3
c. Araştırma metodolojisini ve ilkelerini anlama; sağlık alanında bir araştırmayı planlama, uygulama, sonuçlarını değerlendirme, raporlama ve sunma	2	3	3
C. Profesyonel Davranış ve Değerler			
8. İletişim becerileri			
a. Hasta hekim iletişimi sırasında hasta ve hasta yakınlarının perspektifini ön planda tutma	2 (S)	3	3,5
b. Hasta ve hasta yakınları ile etkin ve etkili iletişim kurma, hasta ve hasta yakınlarını bilgilendirme ve karar verme süreçlerine katma	2 (S)	3	3,5
c. Kötü haber verme gibi zor durumlarda etkin ve etkili iletişim sergileme, iletişim sürecini yönetme	1	2	3
d. Hastayı, sağlık hizmeti sunumu ile ilgili uygun kaynaklara yönlendirme	1	2	3,5

9. Kişilerarası ilişkiler ve ekip çalışması			
a. Sağlık ekibinde yer alan diğer kişilerin duygularının farkında olma, rollerine, düşüncelerine saygı gösterme ve etkin iletişim kurma	1	2	3,5
b. Sağlık hizmeti sunumunda ekip içinde üzerine düşen sorumlulukları üstlenme, hesap verebilme ve ortak karar almaya açık olma	1	2	3,5
c. Katıldığı meslek gruplarında işbirliğine açık olma ve yapıcı rol üstlenme, sahip olduğu yetenekleri ve deneyimleri grubun ortak amaçlarına katkıda bulunmak için kullanma	1	2	3,5
d. Ekip çalışmaları sırasında iletişimi engelleyecek riskleri ve çatışma alanlarını belirleyerek etkin bir şekilde yönetme	1	2	3
10. Etik ve mesleki değerler, sorumluluklar	1	2	3,5
11. İnsani, toplumsal ve kültürel değerler ve sorumluluklar	1	2	3,5
12. Reflektif uygulama ve sürekli gelişim	1	2	3
13. Sağlık sistemleri/ politikaları, yönetim ve toplum yönelimli hekimlik			
a. Uluslararası, ulusal ve kurumsal sağlık sistemlerini ve politikalarını anlama ve eleştirel değerlendirme ile sağlık uygulamaları sırasında hasta ve toplum yararını ön planda tutma	1	2	3,5
b. Sağlık sistemlerinin ve politikalarının iyileştirilmesi ve değiştirilmesi süreçlerine aktif olarak katılma; bu süreçte tüm kesimlere açık olma, birlikte karar alma	1	2	2,5
c. Sistem içinde oluşan tıbbi yetersizlikleri / eksiklikleri analiz etme ve yönetme; tıbbi yetersizliklerin azaltılması yönünde gerekli düzenlemeleri yapma	1	2	2
d. Tüm kaynakları (insangücü, ekonomik, teknolojik) akılcı kullanma ve yönetme	1	2	2
e. Sağlık hizmeti verdiği birimi/ kliniği/ laboratuvarı yönetme	1	2	2
14. Eğitim ve danışmanlık	1	2	3

Düzeyler:

1. Bilgi, beceri, tutum kazanma
2. Bilgi, beceri, profesyonel tutumlarını yeterliklere dönüştürme
  - 2(S): simüle ortamlarda (model, maket, simüle hastalar, vb) yeterlik
  - 2: Gerçek klinik ortamlarda yeterlik
3. Yeterliklere uygun davranışlar sergileme, temel hekimlik uygulamalarını tek başına yapma,
4. Davranışlarında / hekimlik uygulamalarında yetkinlik kazanma (gerçek ortamlarda / karmaşık ve belirsiz durumlarda bağlama uygun esnek davranış)
5. Profesyonelliğe yönelik (mesleki ve insani) değerleri içselleştirme

4.3. Haftalık / Aylık Çerçeve Öğrenim Takvimleri

Çerçeve eğitim programı kapsamında yer alabilecek bir diğer nokta klinik öncesi ve klinik eğitim dönemlerine yönelik haftalık veya aylık çerçeve öğrenim takvimlerinin oluşturulmasıdır (Tablo 4a-c). Eğitim kurulları farklı eğitim dönemlerindeki öğrenim programlarını (ders kurulu, blok, staj programları vb) geliştirirken, bu programlara yönelik haftalık veya aylık öğrenim takvimlerini, çerçeve takvimlere göre hazırlarlar.

Tıp fakülteleri farklı eğitim dönemlerine ait çerçeve öğrenim takvimleri hazırlarken aynı zamanda, öğrenim etkinliklerine ait ilkelerini de belirlemiş olurlar. Örneğin Tablo 4'de görüldüğü gibi çerçeve öğrenim takvimleriyle;

- büyük gruplarla, eğitici sunumu şeklinde yürütülen amfi veya sınıf dersleri, klinik öncesi eğitim döneminde haftada en fazla 10 saatle, 4. ve 5. yılda 6 saatle, 6. yılda ise 4 saatle sınırlandırılmış ve teorik derslerin bir bölümü disiplinlerarası interaktif oturumlarla zenginleştirilmiş (interaktif amfi dersi, paneller),
- eğitici merkezli öğrenim etkinlikleri ile küçük gruplarla yürütülen problem- ve öğrenci-merkezli öğrenim etkinlikleri (probleme dayalı öğrenme, takım çalışmasına dayalı öğrenme, olguya dayalı öğrenme, klinik tutoryel) dengelenmiş ve birbirlerini besleyecek şekilde programa yerleştirilmiş,
- bilgiye yönelik öğrenim etkinlikleri ile beceriye yönelik öğrenim etkinlikleri entegre bir şekilde sıralanmış,
- öğrenciler için bağımsız öğrenme saatleri tanımlanmış,
- iş başında öğrenim etkinlikleri ve klinik deneyimler yapılandırılmış olur.

4.4. Altı Yıllık Eğitim Sürecine Yönelik Genel Çerçeve

Bu bölüm altında tıp fakülteleri, son olarak, altı yıllık tıp eğitimi sürecini ana hatlarıyla toparlayarak eğitim programına ait tüm bileşenleri tablo veya şekillerle görselleştirirler. Programla ilgili ana çerçeveyi temel ilkeleri ve bileşenleriyle özet halinde sunarlar (örnek için bkz Tablo 5).

Tablo 4a. Klinik Öncesi Eğitim Dönemi Haftalık Çerçeve Öğrenim Takvimi

	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
08-30-09.15			Küçük gruplarla disiplinlerarası interaktif öğrenim oturumları*	Hekim Uygulamaları ve Profesyonelliğe yönelik öğrenim etkinlikleri	Disiplinlerarası interaktif amfi dersi, seminer, panel
09.25-10.10	Amfi Dersi	Amfi Dersi			
10.20-11.05	Amfi Dersi	Amfi Dersi			
11.15-12.00	Amfi Dersi	Amfi Dersi			
13.00-13.45	Küçük gruplarla disiplinlerarası interaktif öğrenim oturumları*	Bağımsız Çalışma	Multidisiplin Lab	Amfi Dersi	
13.55-14.40				Amfi Dersi	Eğitim-Araştırma danışmanlık
14.50-15.35				Amfi Dersi	

*Probleme dayalı (problem based learning) öğrenme, takım çalışmasına dayalı (team-based learning) öğrenme, olguya dayalı öğrenme (cased based learning)

Tablo 4b. Faz 2 Eğitim Dönemi Haftalık Çerçeve Öğrenim Takvimi

	Pazartesi	Salı	Çarşamba	Perşembe	Cuma
08-30-09.15	Sınıf Dersi	İş başında (poliklinik, servis, girişim odası vb) öğrenme ve değerlendirme	Sınıf Dersi	Klinik Tutoryal	Sınıf Dersi
09.15-10.00	Sınıf Dersi		Sınıf Dersi	Klinik Tutoryal	Sınıf Dersi
10.00-11.00					
11.00-12.00					
13.00-14.00		Profesyonelliğe Yönelik Gelişim ve Danışmanlık*	Tanısal Süreçler (radyolojik görüntüleme, patoloji veya klinik biyokimya)		Disiplinlerarası öğrenim etkinlikleri, seminer, panel, makale, vaka tartışması
14.00-15.00	Klinik Tutoryal			Refleksiyon oturumları**	
15.00-16.00	Klinik Tutoryal				

Boş alanlar öğrencilerin bağımsız çalışmaları ve çeşitli klinik ortamlarda (poliklinik, servis, girişim odası, ameliyathane, laboratuvar vb) gözlem ve klinik deneyimleri için programlanır.

* Bu oturumlar profesyonel davranış ve değerlerle ilgili yeterlikleri pekiştirmeye yönelik çeşitli öğrenim etkinlikleri (yapılandırılmış olgu tartışması, kritik durum tartışması, paneller vb) ile eğitim ve kariyer danışmanlık saatlerinden oluşur.

** Hafta içinde klinik ortamlarda öğrencilerin gördüğü olguların değerlendirildiği oturumlardır.

Tablo 4c. Faz 3 Eğitim Dönemi İntörn Aylık Çerçeve Öğrenim Takvimi

	GÜNLER	08.00 -09.00	09.00-10.00	10.00-11.00	11.00-12.00		13.00-14.00	14.00-15.00	15.00-16.00	16.00-17.00	
I. HAFTA	Pazartesi	Teorik ders									
	Salı	Teorik ders								Refleksiyon Oturumu*	
	Çarşamba	Yapılandırılmış Odaklı Hasta Viziti					Profesyonelliğe Yönelik Gelişim ve Danışmanlık Programı**				
	Perşembe						Bağımsız Çalışma				
	Cuma	Klinik Tutoryal, CBD***								Ref. Oturumu	
II. HAFTA	Pazartesi	Teorik ders									
	Salı	Teorik ders								Ref. Oturumu	
	Çarşamba	Yapılandırılmış O. Hasta Viziti					Profesyonelliğe Yönelik Gelişim ve Danışmanlık				
	Perşembe		İş Başında Yapılandırılmış Gözlem ve Değerlendirme					Bağımsız Çalışma			
	Cuma	Klinik Tutoryal, CBD								Ref. Oturumu	
III. HAFTA	Pazartesi	Teorik ders									
	Salı	Teorik Ders								Ref. Oturumu	
	Çarşamba	Yapılandırılmış O. Hasta Viziti					Profesyonelliğe Yönelik Gelişim ve Danışmanlık				
	Perşembe	Disiplinlerarası öğrenme etkinlikleri (seminer, panel, makale)					Bağımsız Çalışma				
	Cuma	Klinik Tutoryal, CBD								Ref. Oturumu	
IV. HAFTA	Pazartesi	Teorik ders									
	Salı	Teorik Ders								Ref. Oturumu	
	Çarşamba	Yapılandırılmış O. Hasta Viziti					Profesyonelliğe Yönelik Gelişim ve Danışmanlık				
	Perşembe		İş Başında Yapılandırılmış Gözlem ve Değerlendirme					Bağımsız Çalışma			
	Cuma	Klinik Tutoryal, CBD								Ref. Oturumu	

Boş alanlar öğrencilerin çeşitli klinik ortamlarda (poliklinik, servis, girişim odası, ameliyathane, laboratuvar vb) gözlem ve klinik deneyimleri için programlanır.

* Hafta içinde klinik ortamlarda öğrenciler tarafından görülen olguların değerlendirildiği oturumlardır

** Bu oturumlar profesyonel davranış ve değerlerle ilgili yeterlikleri pekiştirmeye yönelik çeşitli öğrenim etkinlikleri (yapılandırılmış olgu tartışması, kritik durum tartışması, paneller vb) ile eğitim ve kariyer danışmanlık saatlerinden oluşur.

*** Olguya dayalı tartışma (Cased based discussion, CbD) oturumları

Tablo. 5. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mezuniyet Öncesi Tıp Eğitim Süreci

		EĞİTİM DÖNEMİ ve YILI			
		I. KLİNİK ÖNCESİ EĞİTİMİ DÖNEMİ		II. KLİNİK EĞİTİM DÖNEMİ	
		1. YIL	2- 3. YIL	4- 5. YIL	6. YIL
EĞİTİM / GELİŞİM ALANLARI*		NORMAL YAPI ve İŞLEVLER (Temel Düzey) (Bilgi, Beceri ve Tutum Kazanma)	NORMAL YAPI ve İŞLEVLER (İleri Düzey) PATOFİZYOLOJİK SÜREÇLER ve HASTALIKLAR (Bilgi, Beceri ve Tutum Kazanma)	KLİNİK SÜREÇLER ve HEKİMLİK YETERLİKLERİ (Yeterlik Kazanma)	KLİNİK SÜREÇLER, HEKİMLİK UYGULAMALARI ve YÖNETİM (Yeterliklere Uygun Performans Sergileme ve Temel Hekimlik Uygulamalarını Tek Başına Yapabilme)
ÖĞRENİM PROGRAMLARI		1. Ders Kurulu (DK) / Blok programları 2. Hekimlik uygulamaları ve profesyoneliğe yönelik program 3. Kuruldışı dersler	1. DK / Blok programları 2. Hekimlik uygulamaları ve profesyoneliğe yönelik program	1. Staj programları 2. Profesyoneliğe yönelik gelişim ve danışmanlık programı	1. Staj programları 2. Profesyoneliğe yönelik gelişim ve danışmanlık programı 3. Toplum sağlığı ve birinci basamak deneyimine yönelik program
DEĞERLENDİRME	Gelişim sürecine yönelik	Kendi kendini değerlendirme Akran değerlendirme	Kendi kendini değerlendirme Akran değerlendirme Simüle ortamlarda klinik deneyim ve değerlendirme	İş başında değerlendirme (Mini-CEX, Cbd, DOPS, P-MEX) Modifiye stajyer karnesi (ModSK) ve/veya stajyer gelişim dosyası (SGD)	İş başında değerlendirme (Mini-CEX, Cbd, DOPS, P-MEX) Modifiye intörn karnesi (ModİK) ve/veya intörn gelişim dosyası (İGD)
	Karar vermeye yönelik	DK / Blok sonu sınavları Hekimlik uygulamaları ve profesyoneliğe yönelik programın sınavları	DK / Blok sonu sınavları (ÇSS, modifiye yazılı sınavlar, pratik sınavlar vb) Hekimlik uygulamaları ve profesyoneliğe yönelik programın sınavları (ÇSS, OSCE, araştırma projesi, rapor vb)	Staj sonu sınavlar (ÇSS, yazılı sınav, yapılandırılmış sözlü sınav, OSCE vb) Staj sonu genel değerlendirme (global rating) ModSK ve SGD'nin karar vermeye yönelik değerlendirme için kullanması	Staj sonu sınavlar (ÇSS, yapılan. sözlü sınav, OSCE vb) Staj sonu global değerlendirme ModİK ve İGD'nin karar vermeye yönelik değerlendirme için kullanması

***Ana Eğitim Alanları:** (A) Hekimlik Uygulamaları, Nitelikli Hasta Bakımı ve Toplum Yönelimli Sağlık Hizmeti Sunma, (B) Tıbbi Bilgi ve Kanıta Dayalı Tıp ve (C) Profesyonel Davranışlar ve Değerler

5. EĞİTİM ORTAMLARI ve İŞLEYİŞ

Nitelikli bir eğitim tek başına eğitim programının geliştirilmesiyle sağlanabilecek bir durum değildir. Geliştirilen eğitim programının istenilen düzeyde, etkin bir şekilde uygulanabilmesi ve sürdürülebilmesi için, kuralları ve işleyişiyle uygulama sürecinin iyi organize edilmesi, öğrencilerin ve eğitimcilerin temel niteliklerinin, rollerinin, görev ve sorumluluklarının açıkça belirlenmesi, eğitim programında yapılan değişiklikler doğrultusunda eğitim ve hizmet ortamında gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir (18). Çerçeve eğitim programında bu bağlamda ele alınabilecek hususlar aşağıda sıralanmıştır:

- Eğitim ve hizmet alt yapısının niteliği, eğitim ve hizmet alt yapısına yönelik niteliğin iyileştirilmesi ve sürdürülmesi
- Öğrencilerin nitelikleri, hakları ve sorumlulukları
- Eğitimcilerin nitelikleri, hakları ve sorumlulukları
- Eğitimin uygulama sürecine yönelik ilkeler, kurallar, adımlar ve işleyiş sürecinin koordinasyonu
- Öğrencinin bireysel ve mesleki gelişiminin izlemi ve eğitim danışmanlığına yönelik işleyiş (1).

6. EĞİTİM PROGRAMININ ve EĞİTİM SÜRECİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ve İYİLEŞTİRİLMESİ

Geliştirilen eğitim programının etkinliğin belirlenmesi, programın geliştirildiği gibi uygulanıp uygulanmadığının tespit edilmesi ve uygulama sürecinde karşılaşılan aksaklıkların ortaya çıkarılması için uygun yöntem ve araçlar kullanılarak eğitimin girdi, bağlam, süreç, sonuç ve/veya etkileri açısından düzenli olarak değerlendirilmesi ve değerlendirme sonuçlarına göre eğitimde gerekli iyileştirmelerin yapılması önemlidir (19, 20). Bu çerçevede tıp fakülteleri, ÇerEP kapsamında eğitim programının değerlendirmesine yönelik çerçeveyi ve değerlendirme ile ilgili işleyiş sürecini aşağıda sıralanan hususları dikkate alarak açıklar.

- Klinik öncesi ve klinik eğitim programlarının düzenli olarak değerlendirilmesi. Bu iş için, eğitim kurulları tarafından geliştirilen değerlendirme formlarının kullanılması. Gerektiğinde öğrenci ve eğitimcilerle toplantıların ve odak görüşmelerin yapılması,
- Eğitimin etkin bir şekilde sürdürülebilir kılınması için eğitim ortamlarının belirli aralıklarla, uygun değerlendirme yöntem ve araçları kullanılarak değerlendirilmesi ve eğitim ortamlarında zaman içinde gerekli iyileştirmelerin yapılması,

- Eğitim kurulları tarafında belirli aralıklarla eğitime yönelik değerlendirme raporlarının hazırlanarak sonuçların tüm kesimlerce paylaşılması,
- Program değerlendirme sonuçları, değişen sağlık hizmeti ve eğitim yaklaşımları dikkate alınarak, mevcut eğitim programının temel bileşenlerinin (eğitim çıktıları / yetkinlik alanları, çekirdek görev listesi ve öğrenim yöntemleri) belirli aralıklarla (2-3 yılda bir) gözden geçirilerek eğitim programında gerekli düzenlemelerin yapılması sağlanır.

7. ÖĞRENİM MATERYALLERİ ve KAYNAKLAR

Bu başlık altında tıp fakülteleri öğrencilerinin kullanabilecekleri ana kaynakları, öğrenim materyallerini ve eğitimle ilgili diğer ana belgeleri (raporlar, broşürler, rehberler, yönetmelikler, yönergeler vb) sıralarlar. Ayrıntılı kaynaklar ve öğrenim materyalleri hazırlanacak öğrenim programlarında (ders kurulu, blok, staj vb programları) belirtilir.

SONUÇ

Bu yazıda “Çerçeve Eğitim Programı”, “Çekirdek Eğitim Programı” yerine kullanılmak üzere öneri olarak sunulmuş ve ÇerEP’nin ikinci serisi olan “Mezuniyet Öncesi Çerçeve Eğitim Programı” tüm başlıklarıyla ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Bununla tıp fakültelerinin, kendi ÇerEP’lerini geliştirirken faydalanabilecekleri bir rehber oluşturulmaya çalışılmıştır.

Ülkemizde verilen tıp eğitimin niteliğinin tartışıldığı ve iyileştirilmeye çalışıldığı, tıp eğitiminin akreditasyonuna yönelik önemli bir sürecin başladığı ve tıp fakültelerinin sayısının arttığı bir dönemde ÇerEP’in ülkemiz için önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Tıp fakültelerinin tıp eğitiminde bugün için geçerliliğini sürdüren temel kavram, ilke ve yaklaşımları kullanarak, mezuniyet öncesi ÇerEP’lerini geliştirmeleri, ülkemizde verilen tıp eğitiminin niteliğinin artmasına ve sayıları her geçen gün artan tıp fakültelerinde belirli düzeyde standardizasyonun sağlanmasına katkıda bulunacaktır.

Ek 1. OLGUYA DAYALI ÇOKTAN SEÇMELİ SORU HAZIRLAMA ve ANALİZ FORMU

SORUYA AİT BİLGİLER ve SORU BANKASI KODLAMA SİSTEMİ							
Anabilim/ Bilim Dalı	.....	AD Başkanı: ☐ İncelendi					
Hazırlayan Öğretim Elemanı	.....						
Program	.....						
Yeterlik	☐ Temel klinik beceriler ☐ Hasta ve hastalık süreci ☐ Sağlık bakım süreci ☐ Sağlıkın korunması/iyileştirilmesi ☐ Bilgiye ulaşma ve yönetme ☐ Bilgi, eleştirel düşünme, karar verme ☐ Bilimsel yöntemler ve araştırma	☐ İletişim ☐ Kişilerarası ilişkiler ve ekip çalışması ☐ Etik ve mesleki sorumluluklar, değerler ☐ İnsani, toplumsal ve kültürel sorumluluklar, değerler ☐ Reflektif uygulama ve sürekli gelişim ☐ Sağlık sistemleri, toplum yönelimli hekimlik ☐ Eğitim ve danışmanlık					
Konu/ Tema	☐ Normal yapı ☐ Normal işlevler, mekanizmalar ☐ Etiyoloji, patogenezi/ patofizyoloji ☐ Klinik bulgu ve belirtiler ☐ Sağlıkın psikososyal, kültürel boyutu ☐ Etik ve yasal ilkeler, karar verme	☐ Tanısal işlemler ☐ Tanı, ayırıcı tanı ☐ Tedavi-ilaç, dav değiş ☐ Tedavi-girişimsel ☐ Kontrol ve izlem ☐ Koruyucu hekimlik ☐ Çevre sağlığı	☐ Epidemiyoloji ☐ Araştırma ☐ İletişim, ekip çalışması ☐ Hasta güvenliği ☐ Yönetim ☐ Sağlık sistemleri, yönetimi ☐ Hasta eğitimi, danışmanlık				
Düzy	☐ 1. Düzy: Temel kavram ve ilkeleri hatırlama, açıklama. ☐ 2. Düzy: Kavram ve ilkeleri uygulama, olgu çözümleme ☐ 3. Düzy: Klinik karar verme, planlama, oluşturma, yapma, değerlendirme						
Eğitim Dönemi:	☐ Temel Eğitim Dönemi ☐ Alan Eğitimi Dönemi ☐ İleri Uzmanlık Eğitimi Dönemi						
SORU	SORU No ve KODU:						
Gövde/ Olgu							
Soru kökü							
Seçenek							
Kaynak							
Yanıt	Doğru yanıt:	Doğru yanıtlanma oranı (Beklentiniz): %					
SORU ANALİZİ							
<i>Aşağıdaki bölüm Soru Değerlendirme Komisyonu tarafından sınav sonrasında yapılan analizlere göre doldurulacak ve analizi sonuçlara size gönderilecektir.</i>							
Analiz Sonuçları	Şıkların işaretlenme yüzdesi:						
	A	B	C	D	E	BOŞ	Zorluk İndeksi: .....
							Ayrıklık İndeksi: .....
KARAR	SINAV ÖNCESİ ve/veya SONRASI			☐ Kabul ☐ İyileştirme (Teknik): ..... ☐ İyileştirme (İçerik): ..... ☐ Soru kullanılamaz:			
	SORU BANKASI			☐ KOLAY ☐ ORTA ☐ ZOR			

EK 2. OLGUYA DAYALI YAPILANDIRILMIŞ SÖZLÜ SINAV SORUSU HAZIRLAMA ve ANALİZ FORMU

SORUYA AİT BİLGİLER ve SORU BANKASI KODLAMA SİSTEMİ		
Anabilim/ Bilim Dalı	.....	AD Başkanı: ☐ İncelendi
Hazırlayan Öğretim Elamanları:		
Program	.....	
Yeterlik	☐ Temel klinik beceriler ☐ Hasta ve hastalık süreci ☐ Sağlık bakım süreci ☐ Sağlığın korunması/iyileştirilmesi ☐ Bilgiye ulaşma ve yönetme ☐ Bilgi, eleştirel düşünme, karar verme ☐ Bilimsel yöntemler ve araştırma	☐ İletişim ☐ Kişilerarası ilişkiler ve ekip çalışması ☐ Etik ve mesleki sorumluluklar, değerler ☐ İnsani, toplumsal ve kültürel sorumluluklar, değerler ☐ Reflektif uygulama ve sürekli gelişim ☐ Sağlık sistemleri, toplum yönelimli hekimlik ☐ Eğitim ve danışmanlık
Konu/ Tema	☐ Normal yapı, işlev ve mekanizmalar ☐ Klinik akıl yürütme, karar verme, değerlendirme ☐ Sağlığın psikososyal, kültürel boyutu ☐ Etik akıl yürütme, karar verme, değerlendirme	☐ Profesyonel/ mesleki sorumluluklar, davranışlar ☐ Tanısal işlemler, yorumlama ☐ Tedavi, kontrol, izlem ☐ Koruyucu hekimlik ☐ Çevre sağlığı ☐ Epidemiyoloji
Düzye	☐ 2. Düzye: Kavram ve ilkeleri uygulama, olgu çözümlleme ☐ 3. Düzye: Karar verme, planlama, oluşturma, yapma, değerlendirme ☐ Profesyonellik: Bireysel, mesleki ve etik nitelikler ve yaklaşım	
Eğitim Dönemi:	☐ Temel Eğitim Dönemi ☐ Alan Eğitimi Dönemi ☐ İleri Uzmanlık Eğitimi Dönemi	
SORU	SORU No ve KODU:	
Olgu		
Sorular		
Yanıt Anahtarı		
Kaynak		
Eğitim Düzeyine Uygun Karar verme ve Notlandırma	Üst düzey ☐ 9 ☐ 10	İlgili tüm bilgiler detaylı bir şekilde anlaşılmiş, entegre edilmiş. Karmaşık, belirsiz/ ikilemler durumlar da dahil bilgiye dayalı akıl yürütme ve karar vermede yeterli. Duruma göre planlamalar, düzenlemeler ve çoklu yönlü tutarlı değerlendirmeler yapabilmekte. Profesyonellik (bireysel, mesleki ve etik) açısından nitelikli ve duruma uygun yaklaşım sergileyebilmekte.
	Yeterli ☐ 7 ☐ 8	İlgili tüm bilgiler yeterli düzeyde anlaşılmiş, ancak az sayıda da olsa bilgide eksiklikler, sınırlı anlamalar ve bilgiler arasında yer yer kopukluklar var. Bilgiye dayalı akıl yürütme ve karar vermede yeterli. Planlamalar ve değerlendirmeler yapabilmekte ancak bazı boyutlar atlanmakta. Profesyonel yaklaşım, tutum ve davranışların farkında ancak uygulamada bazı eksikler gözlenmektedir.
	Kabul edilebilir ☐ 5 ☐ 6	İlgili bilgilerin bir kısmı yeterince anlaşılmamış ve bilgiler arası kopukluklar var ancak bu durum karar verme ve değerlendirmede önemli sorunlar oluşturmayacak düzeyde. Bilgiye dayalı akıl yürütme, karar verme becerileri ve/veya planlama ve değerlendirme becerileri orta düzeyde ve geliştirilmeli; karar vermede ve değerlendirmede bazı uygun olmayan, zorlama ilişkilendirmeler yapmakta. Profesyonel yaklaşım, tutum davranışlara yönelik bilgi ve beceriler orta düzeyde ve geliştirilmeli.
	Yetersiz ☐ 3 ☐ 4	Önemli bilgi eksiklikleri var, bilgiler arasında önemli kopukluklar var. Bilgileri normal/ klinik durumlara uygulamakta zorlanmakta. Klinik akıl yürütme ve karar vermeye yönelik beceriler zayıf. Planlama ve değerlendirme becerileri zayıf. Profesyonel yaklaşım, tutum ve davranışlara yönelik önemli bilgi ve beceri eksiklikleri var.
	Çok Yetersiz ☐ 1 ☐ 2	Çok önemli bilgi eksikleri ve yanlış anlamalar var, bilgiler arası entegrasyon yok. Bilgileri normal/ klinik durumlara uygulayamamakta. Klinik akıl yürütme, karar vermeye yönelik ve/veya planlama ve değerlendirme becerileri çok zayıf. Profesyonel/ mesleki değerlerle bağdaşmayan yaklaşım ve tutumlar gözlenmektedir, görüş ve değerlendirmeler yapılmamaktadır.
Nota Dönüştürme	.....	

Ek 3A. OLGUYA DAYALI TARTIŞMA FORMU: KLİNİK DURUM / HASTALIK

Stajyer / İntörn Öğrencinin Adı ve Soyadı										
Bulunduğu Staj / Program										
Bulunduğu Eğitim Dönemi ve Yılı	☐ Faz 2		☐ Faz 3		④		⑤		⑥	
Ele Alınan Klinik Olgu / Sorun										
Olgunun / Sorunun Karmaşıklık Düzeyi	Düşük ☐			Orta ☐				Yüksek ☐		
Değerlendirme Ölçütleri (Yeterlikler)	Değerlendirme dışı	Beklentinin altında			Sınırdadır		Beklenti düzeyinde		Üst düzeyde	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Yeterli veriye ulaşma ve verileri uygun şekilde raporlama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klinik karar verme ve değerlendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Akıl yürütme, karar verme ve değerlendirmelerini yeterli temel, klinik, sosyal-davranışsal bilgilerle temellendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tanısal işlemler, yorumlama ve konsültasyon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tedavi planı oluşturma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kontrol planı oluşturma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uzun süreli izlem planı oluşturma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Psikosoyal yönden değerlendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sağlığı korumaya ve geliştirmeye yönelik gerekli önlemleri alma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uygun profesyonel tutum ve davranış sergileme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel değerlendirme	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
Değerlendirenin Adı Soyadı										
Bölümü:						Görevi				
Değerlendirme Tarihi:						İmza:				
Gözlem ve değerlendirme süresi:	.....dk					Geribildirim süresi				
Değerlendirenin Stajyer / İntörn Öğrencinin Sergilediği Performansa Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri										
Öğrencinin Güçlü Yönleri					Öğrencinin Geliştirmesi Gereken Yönleri					
Öğrenci Gelişim Planı										
Koordinatörler Kurulu'na iletmek üzere önemli bir notumuz varsa lütfen kısaca belirtiniz.										

Ek 3B. OLGUYA DAYALI TARTIŞMA FORMU: KRİTİK DURUM

Stajyer / İntörn Öğrencinin Adı ve Soyadı										
Bulunduğu Staj / Program										
Bulunduğu Eğitim Dönemi ☐ Faz 2 ☐ Faz 3 ④ ⑤ ⑥										
Ele Alınan Kritik Sorun										
Sorunun Karmaşıklık Düzeyi Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek ☐										
Değerlendirme Ölçütleri (Yeterlikler)	Değerlendirme dışı	Beklentinin altında			Sınırdadır		Beklenti düzeyinde		Üst düzeyde	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Yeterli ve kapsamlı şekilde klinik, bireysel, toplumsal, kültürel tüm verileri toplama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kiritik durumla ilgili kendi duygu ve düşüncelerinin farkında olma (reflektif becerilerde yeterlik)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diğerlerinin duygu ve düşüncelerine açıklık ve çok yönlü / perspektifli anlama çabası	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sorunu / ikilemi uygun ve kapsamlı şekilde ortaya koyma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kritik durumu tüm yönleriyle analiz etme ve değerlendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Karşı karşıya olduğu ikileme, belirsizliklerle, hatalarla baş etme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yasal, etik ve mesleki sorumlulukları ve değerleri gözetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsani, toplumsal ve kültürel sorumlulukları ve değerleri gözetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İkilemin / belirsizliğin çözümüne / azaltılmasına yönelik uygun yollar önerme ve bunları çeşitli açılardan değerlendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel değerlendirme	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
Değerlendirenin Adı Soyadı:										
Bölümü:					Görevi:					
Değerlendirme Tarihi:					İmza:					
Gözlem ve değerlendirme süresi					Geribildirim süresi					
Değerlendirenin Stajyer / İntörn Öğrencinin Sergilediği Performansa Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri										
Öğrencinin Güçlü Yönleri					Öğrencinin Geliştirmesi Gereken Yönleri					
Öğrenci Gelişim Planı										
Koordinatörler Kurulu'na iletmek üzere önemli bir notumuz varsa lütfen kısaca belirtiniz.										

Ek 4. MİNİ KLİNİK SINAV DEĞERLENDİRME FORMU

Stajyer / İmtörn Öğrencinin Adı ve Soyadı										
Bulunduğu Staj / Program										
Bulunduğu Eğitim Dönemi ☐ Faz 2 ☐ Faz 3 ☐ ④ ☐ ⑤ ☐ ⑥										
Ele Alınan Klinik Sorun / Olgu										
Olgunun Görüldüğü Klinik Ortam ☐ Poliklinik ☐ Acil ☐ Servis ☐ Diğer:										
Olgunun / Sorunun Karmaşıklık Düzeyi ☐ Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek										
☐ İlk tıbbi görüşme ☐ Kontrol hastası ☐ İzlem hastası										
Değerlendirme Ölçütleri (Yeterlikler)	Değerlendirme dışı	Beklentinin altında			Sınırdadır		Beklenti düzeyinde		Üst düzeyde	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Öykü alma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fizik muayene	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taniya yönelik işlemlerin akılcı seçimi ve uygun şekilde istekte bulunma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klinik karar verme ve değerlendirme, tanı, tedavi, izlem planları oluşturma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Klinik süreci etkin ve akılcı şekilde organize etme ve yürütme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Verileri doğru, eksiksiz ve uygun şekilde kaydetme, raporlama ve saklama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta ve hasta yakını ile etkin iletişim kurma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta ve hasta yakınlarını hastalıkları ve sağlığın korunmasına yönelik olarak bilgilendirme, danışmanlık verme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yasal, etik ve mesleki sorumlulukları ve değerleri gözetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsani, toplumsal ve kültürel sorumlulukları ve değerleri gözetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel olarak sunulan klinik bakımının yeterliliği	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
Değerlendirenin Adı Soyadı										
Bölümü					Görevi					
Değerlendirme Tarihi					İmza:					
Gözlem ve değerlendirme süresi					Geribildirim süresi					
Değerlendirenin Stajyer / İmtörn Öğrencinin Sergilediği Performansa Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri										
Öğrencinin Güçlü Yönleri					Öğrencinin Geliştirmesi Gereken Yönleri					
Öğrenci Gelişim Planı										
Koordinatörler Kurulu'na iletmek üzere önemli bir notumuz varsa lütfen kısaca belirtiniz.										

Ek 5. UYGULAMA / GİRİŞİMSSEL BECERİ GÖZLEM ve DEĞERLENDİRME FORMU

Stajyer / İntörn Öğrencinin Adı ve Soyadı										
Bulunduğu Staj / Program										
Bulunduğu Eğitim Dönemi	☐ Faz 2		☐ Faz 3		☐ ④		☐ ⑤		☐ ⑥	
Değerlendirilen Uygulama / İşlem										
Olgunun Görüldüğü Klinik Ortam	☐ Poliklinik ☐ Acil ☐ Servis ☐ Diğer:									
Olgunun / Sorunun Karmaşıklık Düzeyi	☐ Düşük			☐ Orta			☐ Yüksek			
	☐ İlk uygulama					☐ Kontrol uygulaması				
Değerlendirme Ölçütleri (Yeterlikler)	Değerlendirme dışı	Beklentinin altında			Sınırdadır		Beklenti düzeyinde		Üst düzeyde	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
İşlemin endikasyonları bilme ve uygun seçim	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşleme ilgili anatomi, histopatolojiyi, işlemin adımlarını, kullanılan cihazın teknik özelliklerini bilme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta ve hasta yakını yapılacak işlemin süreci ve sonuçlarıyla ilgili öncesinde ve sonrasında bilgilendirme ve onam alma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşlem öncesi yeterli hazırlık yapma, uygun analgesi ve sedasyon	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşlemi uygun şekilde yapma (teknik becerileri, iletişim becerileri ve asepsi)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İşlemi uygun şekilde bitirme, işlem sürecini ve sonuçlarını raporlama	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komplikasyonlar da dahil olmak üzere işlem sonrası bakım ve izlem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uygulama / girişim sürecini etkili şekilde organize etme ve yürütme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Birlikte çalıştığı diğer sağlık çalışanları ile uygun iletişim kurma, gerektiğinde yardım isteme, ekip çalışmasına açık olma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsangücü, ekonomik ve teknolojik tüm kaynakları akılcı şekilde kullanma ve yönetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hastası, kendisi ve diğer sağlık çalışanları için güvenli ortamlar oluşturma ve sürdürme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Oluşan eksiklikleri, aksaklıkları değerlendirme, azaltılması yönünde gerekli düzenlemeleri yapma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel değerlendirme	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
Değerlendirenin Adı Soyadı										
Bölümü						Görevi				
Değerlendirme Tarihi						İmza:				
Gözlem ve değerlendirme süresi	.....dk					Geribildirim süresi				
Değerlendirenin Stajyer / İntörn Öğrencinin Sergilediği Performansa Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri										
Öğrencinin Güçlü Yönleri					Öğrencinin Geliştirmesi Gereken Yönleri					
Öğrenci Gelişim Planı										
Koordinatörler Kurulu'na iletmek üzere önemli bir notumuz varsa lütfen kısaca belirtiniz.										

Ek 6. PROFESYONELLİK MİNİ DEĞERLENDİRME FORMU

Stajyer / İntörn Öğrencinin Adı ve Soyadı										
Bulunduğu Staj / Program										
Bulunduğu Eğitim Dönemi										
○ Faz 2 ○ Faz 3 ④ ⑤ ⑥										
Gözlem ve Değerlendirmenin Yapıldığı Ortam										
○ Poliklinik ○ Acil ○ Servis ○ Sınıf ○ Saha ○ Laboratuvar ○ Diğer:.....										
Değerlendirme Ölçütleri (Yeterlikler)	Değerlendirme dışı	Beklentinin altında			Sınırdadır		Beklenti düzeyinde		Üst düzeyde	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Hasta ve yakınlarının perspektifi önceleme, iletişime açık olma ve karar süreçlerine katma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Hastayı sahiplenme, hasta ve toplum yararını önceleme ve savunma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Bireysel sınırlarının, duygu ve düşüncelerinin farkında olma, eleştirel olarak değerlendirme ve bireysel gelişime açık olma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Mesleki yeterliklerinin ve performansının farkında olma, eleştirel olarak değerlendirme ve gelişime açık olma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Kanıtla dayalı iş yapma, bilgileri yerinde ve uygun şekilde kullanma, fazla, yanlış veya taraflı çıkarımlardan kaçınma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Üstüne düşen sorumlulukları sahiplenme, en iyi şekilde yerine getirme ve gerektiğinde yardım isteme / uygun yere yönlendirme	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Kayıtları doğru, eksiksiz ve uygun şekilde tutma ve paylaşma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Performansı ile ilgili geribildirim almaya ve vermeye, bu yönde yapılan eleştirel değerlendirmelere açık olma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Kendi alanının ve diğer sağlık alanlarının sınırlarını, haklarını ve sorumluluklarını anlama, saygı gösterme ve koruma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Meslektaşları ve diğer sağlık çalışanlarıyla birlikte çalışmaya ve karar vermeye açık olma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Zor, çatışmalı ve belirsiz durumlarda serinkanlı davranma, bu durumlarla başedebilme,	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Yaşanan klinik süreci ve bu süreçte insangücü, ekonomik ve teknolojik tüm kaynakları etkili ve akılcı şekilde organize etme ve yürütme	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Yasal, etik ve mesleki sorumlulukları ve değerleri gözetme	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
İnsani, toplumsal ve kültürel sorumlulukları ve değerleri gözetme	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Oluşan eksiklikleri, aksaklıkları sahiplenme, değerlendirme ve azaltılması yönünde gerekli düzenlemeleri yapma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
İnsani ve mesleki değerlerle bağdaşmayan tutum ve davranışlardan kaçınma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Hasta ve yakınlarına, öğrencilere veya birlikte çalıştığı diğer sağlık çalışanlara karşı rahatsız edici, fiziksel veya psikolojik baskı oluşturan davranışlardan sakınma	○	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Genel değerlendirme	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
Değerlendirenin Adı Soyadı										
Bölümü					Görevi					
Değerlendirme Tarihi					İmza:					
Gözlem ve değerlendirme süresi					Geribildirim süresi					
Değerlendirenin Stajyer / İntörn Öğrenciye Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri										
Öğrencinin Güçlü Yönleri					Öğrencinin Geliştirmesi Gereken Yönleri					
Öğrenci Gelişim Planı										
Koordinatörler Kurulu'na iletmek üzere önemli bir notumuz varsa lütfen kısaca belirtiniz.										

Ek 7. AKRAN MİNİ DEĞERLENDİRME FORMU

Stajyer / İntörn Öğrencinin Adı ve Soyadı										
Bulunduğu Staj / Program										
Bulunduğu Eğitim Dönemi										
○ Faz 2 ○ Faz 3 ④ ⑤ ⑥										
Değerlendirme Ölçütleri (Yeterlikler)	Değerlendirme dışı	Beklentinin altında			Sınırdadır		Beklenti düzeyinde		Üst düzeyde	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9
Tıbbi görüşme ve tanısal süreçleri etkin ve akılcı bir şekilde organize etme ve yürütme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uygun ve yeterli tedavi, izlem planı oluşturma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uzmanlık alanına özgü teknik becerileri / uygulamaları düzeyine uygun şekilde yapma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yaşanan klinik süreci akılcı ve etkin şekilde organize etme, yürütme, zamanı etkin kullanma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsangücü, ekonomik ve teknolojik tüm kaynakları etkili ve akılcı şekilde kullanma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Üstüne düşen sorumlulukları sahiplenme, işini en iyi şekilde yerine getirmeye çalışma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mesleki yeterliklerinin ve performansının farkında olma, bu yönde yapılan eleştirel değerlendirmelere ve gelişime açık olma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta ve yakınlarını önemseme, saygı duyma, iletişime açık olma ve karar süreçlerine katma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta haklarını ve etik değerleri gözetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta ve hasta yakınlarını hastalıkları ile ilgili ayrıntılı şekilde bilgilendirme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mesleki değerlere saygı gösterme, kendi alanının ve diğer sağlık alanlarının sınırlarını, haklarını ve sorumluluklarını anlama ve gözetme	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Meslektaşları ve diğer sağlık çalışanlarıyla iletişime, birlikte çalışmaya ve karar vermeye açık olma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kolayca ulaşılabilmek, yardıma açık olma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zor, çatışmalı ve belirsiz durumlarda serinkanlı davranma, bu durumlarla başedebilme,	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Sağlık bakımı sırasında oluşan eksiklikleri, aksaklıkları sahiplenme ve azaltılması yönünde gerekli düzenlemeleri yapma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
İnsani ve mesleki değerlerle bağdaşmayan tutum ve davranışlardan kaçınma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Hasta ve yakınlarına, öğrencilere veya birlikte çalıştığı diğer sağlık çalışanlarına karşı rahatsız edici, fiziksel veya psikolojik baskı / şiddet oluşturan tutum ve davranışlardan sakınma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öğrencilerin, meslektaşlarının ve birlikte çalıştığı sağlık çalışanlarının eğitimine ve gelişime katkıda bulunma	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Genel değerlendirme	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧	⑨	⑩
Değerlendiren: ○ Kendisi ○ Eğitici ○ Uzman / Başasistan ○ Uzmanlık öğrencisi ○ Hemşire ○ Diğer yardımcı sağlık çalışanı:.....										
Değerlendirme Tarihi: _____ İmza: _____										
Değerlendirenin Stajyer / İntörn Öğrenciye Yönelik Görüş ve Değerlendirmeleri										
Öğrencinin Güçlü Yönleri					Öğrencinin Geliştirmesi Gereken Yönleri					
Koordinatörler Kurulu'na iletmek üzere önemli bir notumuz varsa lütfen kısaca belirtiniz.										

KAYNAKLAR

1. Gülpınar MA. Uzmanlık Eğitimi ve Çerçeve Eğitim Programı Geliştirme Rehberi. Tıp Eğitimi Dünyası 2011; 30:29-59.
2. Christensen L, Karle H, Nystrup J. Process-outcome interrelationship and standard setting in medical education: the need for a comprehensive approach. Medical Teacher, 2007; 29, 972-7.
3. Harden RM., Crosby JR, Davis MH, Friedman M. AMEE Guide No. 14: Outcome-based education: Part 5: From competency to meta-competency: a model for the specification of learning outcomes. Medical Teacher 1999;21(6):546-52.
4. Dent JA, Harden RM (Ed.). A Practical Guide for Medical Teachers. 3rd Edition, Churchill Livingstone:Elsevier, 2009.
5. Linn RL, Norman EG. Measurement and Assessment in Teaching. New Jersey: Merrill, Prentice Hall, 2000.
6. Ramani S & Leinster S. AMEE Guide no. 34: Teaching in the clinical environment. Medical Teacher, 2008, 30, 347-364
7. Norcini J & Burch V. AMEE Guide No. 31: Workplace-based assessment as an educational tool. Medical Teacher, 2007, 29, 855-71.
8. Harden RM, Laidlaw JM, Ker JS, Mitchell HE. AMEE Guide No. 7. Part 1: Task-based learning: an educational strategy for undergraduate, postgraduate and continuing medical education. Medical Teacher, 1996a; 18(2) :7-13.
9. Harden RM, Laidlaw JM, Ker JS, Mitchell HE. AMEE Guide No. 7. Part 2: Task-based learning: an educational strategy for undergraduate, postgraduate and continuing medical education. Medical Teacher, 1996b; 18(2) :91-8.
10. Gülpınar MA. Tıp Eğitiminde Program Geliştirme: Kuram ve yaklaşımlar. Tıp Eğitimi Geliştirme Derneği VI. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi Özet Kitabı, Aydın, 2010, 16-24.
11. The Royal College of Physicians and Surgeons of Canada. The CanMEDS 2005 physician competency framework. Better standards better physicians better care. <http://meds.queensu.ca/medicine/obgyn/pdf/CanMEDS2005.booklet.pdf> adresinden 06 Augustos 2010 tarihinde ulaşılmıştır.
12. The University of New South Wale (UNSW). Graduate capabilities. [http://www.med.unsw.edu.au/medweb.nsf/resources/GraduateCapabilities/\\$file/GraduateCapabilities.pdf](http://www.med.unsw.edu.au/medweb.nsf/resources/GraduateCapabilities/$file/GraduateCapabilities.pdf) adresinden 06 Augustos 2010 tarihinde ulaşılmıştır.
13. World Federation for Medical Education. Basic Medical Education: WFME Global Standards for Quality Improvement. WFME Office: University of Copenhagen Denmark, 2003, <http://www3.sund.ku.dk/Activities/WFME%20Standard%20Documents%20and%20translations/WFME%20Standard.pdf> adresinden 04 Kasım 2011 tarihinde ulaşılmıştır.
14. Parmelee DX, Michaelsen LK. Twelve tips for doing effective Team-Based Learning (TBL). Medical Teacher 2010; 32: 118–122
15. Hawkins R.E. & Holmboe E.S. (2008). Constructing an Evaluation System for an Educational Program, In: Holmboe E.S. & Hawkins R.E., Practical Guide to the Evaluation of Clinical Competence, Philadelphia: Mosby, Elsevier, pp. 216-237.

16. Wass V. & van der Vlueten C. (2009). Assessment in Medical Education and Training, In: Carter Y. & Jackson N., Medical Education and Training, Oxford: Oxford University Press, , pp.105- 128.
17. Dijkstra J., Van der Vleuten C.P.M, Schuwirth L.W.T. A new framework for designing programmes of assessment. Adv in Health Sci Educ, 2009, DOI 10.1007/s10459-009-9205-z.
18. Gülpınar MA. Tıp eğitiminde program geliştirme: kuram ve yaklaşımlar. Tıp Eğitimini Gelistirme Derneği VI. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresi Özet Kitabı , 02-05 Haziran 2010.
19. Gülpınar MA. Tıpta Uzmanlık Eğitiminde Program Geliştirme ve Ölçme-Değerlendirme: Program Değerlendirme Yaklaşım ve Yöntemleri. TTB-UDEK Ulusal Yeterlik Kurulu 3. Çalıştayı, 92-102, Ankara: Türk Tabipleri Birliği Yayınları, 2008.
20. Goldie J. AMEE Education Guide No. 29: Evaluating Educational Programmes. Medical Teacher; 28 (3): 201-224.